

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут економіки та менеджменту
Кафедра прикладної економіки

Кривоніс Марія Любомирівна

УДК _____

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Дослідження інвестиційного клімату Івано-Франківської області

Бізнес-економіка

(назва освітньої програми)

051 - Економіка

(шифр і назва спеціальності)

М. Л. Кривоніс

(підпис, ініціали та прізвище здобувача освітнього ступеня)

Науковий керівник

к.е.н., доц. Паневник Тетяна Миколаївна

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

(підпис)

(дата)

У.Б. Бережницька

(ініціали та прізвище)

Рецензент

(підпис)

(дата)

(ініціали та прізвище)

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Івано-Франківськ – 2024

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

“ ___ ” _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

Студенту _____ **Кривоніс Марії Любомирівні**

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема магістерської роботи Дослідження інвестиційного клімату Івано-Франківської області

затверджена наказом ректора університету від “ 15 ” 11 2023 р. № 664/7

2. Термін здачі студентом закінченої роботи “10” січня 2024 р.

3. **3. Вихідні дані роботи:** статистична та звітна інформація Управління економічного та інтеграційного розвитку виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради

4. **Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити):**

Вступ

1. Теоретичні та методичні основи інвестиційного клімату області
2. Аналіз інвестиційного клімату івано-франківської області
3. Напрями та шляхи підвищення інвестиційного клімату івано-франківської області

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

4. **Перелік ілюстративного матеріалу**

1. *Структурно-логічна модель інвестиційного клімату*
2. *Вертикальний розподіл факторів впливу на інвестиційний клімат*
3. *Економічні фактори інвестиційного клімату регіону*
4. *Класифікація методів оцінки інвестиційного клімату*
5. *Оцінка інвестиційного клімату регіонів*
6. *Динаміка показників економічного розвитку Івано-Франківської області*
7. *Структура валової доданої вартості видів економічної діяльності Івано-Франківської області у 2021 році*
8. *Динаміка показників соціального розвитку Івано-Франківської області*
9. *Динаміка капітальних інвестицій в Івано-Франківській області за 2018-2021 роки.*
10. *Структура капітальних інвестицій за видами активів у 2021 р.*
11. *Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності у Івано-Франківській області за 2021 р.*
12. *Динаміка інноваційно-інвестиційна активності в Івано-Франківської області за 2018-2021 роки.*
13. *Структура джерел фінансування інвестицій в Івано-Франківській області.*
14. *Динаміка показників зовнішньо-економічній відкритості Івано-Франківської області*
15. *Основні напрями покращення інвестиційного клімату Івано-Франківської област*

6. Консультанти з роботи, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх

Розділ	Консультант	Підпис, дата	

7. Дата видачі завдання “__” _____ 20__ р.

Керівник _____
(підпис)

Т.М. Паневник
(розшифровка підпису)

Завдання прийняв до виконання _____
(підпис)

М.Л. Кривоніс
(розшифровка підпису)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Номер і назва етапів магістерської роботи	Термін виконання етапів магістерської роботи	Примітка
Вступ	24.09.2023	Виконано
Теоретичні та методичні основи інвестиційного клімату області	14.10.2023	Виконано
Аналіз інвестиційного клімату івано-франківської області	05.11.2023	Виконано
Напрями та шляхи підвищення інвестиційного клімату івано-франківської області	27.12.2023	Виконано
Висновки	05.01.2024	Виконано

Студент _____
(підпис)

М.Л.Кривоніс
(розшифровка підпису)

Керівник роботи _____
(підпис)

Т.М. Паневник
(розшифровка підпису)

Дата затвердження календарного плану “_14_” _____11_____ 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ОБЛАСТІ.....	10
1.1 Економічна сутність інвестиційного клімату та основні його складові, як умова розвитку області.....	10
1.2 Фактори впливу на інвестиційний клімат регіонів регіов.....	17
1.3 Методика аналізу та основні підходи до оцінки інвестиційного клімату регіонів.....	23
Висновки до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	34
2.1 Характеристика соціально-економічного розвитку Івано-Франківської області	34
2.2 Аналіз капітальних інвестицій Івано-Франківської області.....	45
2.3 Оцінка зовнішньоекономічної діяльності як складової інвестиційного клімату Івано-Франківської області	54
2.4 SWOT –аналіз інвестиційного клімату в Івано-Франківській області.....	62
Висновки до розділу 2.....	68
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	70
3.1 Приоритетні напрями покращення інвестиційного клімату в Україні.....	70
3.2 Основні напрями та шляхи покращення інвестиційного клімату в Івано-Франківській області	75

Змн.	Лист	№ докум.	Підпис	Дата	Дослідження інвестиційного клімату Івано-Франківської області			Літ.	Арк.	Акрушів
Розроб.										
Перевір.	Паневник Т.М.									
Рецензент										
Н. контр.										
Затверд.	Бережницька У.Б									
								I	4	

Висновки по розділу 3.....	86
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	92

РЕФЕРАТ

У магістерській роботі було проведено аналіз інвестиційного клімату Івано-Франківської області, а також розроблено пропозиції щодо ключових напрямів покращення інвестиційного клімату в сучасних умовах.

Сферою дослідження виступають соціально-економічні процеси, що відбуваються в Івано-Франківській області.

Мета магістерської роботи – визначення шляхів та напрямів покращення інвестиційного клімату Івано-Франківської області.

Відповідно до поставленої мети у роботі визначені наступні завдання, що забезпечать її реалізацію:

- дослідження економічної сутності інвестиційного клімату області;
- визначення особливостей методики аналізу інвестиційного клімату області;
- провести аналіз інвестиційного клімату Івано-Франківської області;
- оцінити динаміку інвестиційних процесів в Івано-Франківській області;
- визначити основні проблеми та запропонувати напрями покращення інвестиційного клімату області;
- обґрунтувати напрями та шляхи покращення інвестиційного клімату Івано-Франківської області.

Дослідження виконувалося з використанням загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, а також методів комплексного аналізу, порівняння та узагальнення. Застосовувалися різноманітні методи, такі як аналіз рядів динаміки, використання табличних та графічних елементів і інші. Отримані результати можуть бути використані для покращення інвестиційного клімату Івано-Франківської області.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, капітальні інвестиції, розвиток, регіон.

ABSTRACT

The master's thesis conducts an analysis of the investment climate in the Ivano-Frankivsk region and proposes key directions for improving the investment climate in modern conditions. The scope of the research encompasses socio-economic processes occurring in the Ivano-Frankivsk region. The goal of the master's thesis is to identify ways and directions to enhance the investment climate in the Ivano-Frankivsk region.

In accordance with the set goal, the following tasks have been defined to ensure its implementation:

Investigate the economic essence of the investment climate in the region;

Determine the peculiarities of the methodology for analyzing the investment climate in the region;

Conduct an analysis of the investment climate in the Ivano-Frankivsk region;

Evaluate the dynamics of investment processes in the Ivano-Frankivsk region;

Identify key problems and propose directions for improving the investment climate in the region;

Justify the directions and methods for enhancing the investment climate in the Ivano-Frankivsk region.

The research was conducted using general scientific and special methods of cognition, as well as methods of complex analysis, comparison, and generalization. Various methods were applied, such as the analysis of dynamic series, the use of tabular and graphical elements, and others. The obtained results can be utilized to enhance the investment climate in the Ivano-Frankivsk region.

Keywords: investments, investment climate, investment attractiveness, capital investments, development, region.

ВСТУП

Функціонування економіки України та розвиток економічних процесів здійснюються під впливом ряду важливих факторів, враховуючи суттєві регіональні відмінності. Одним із стратегічних напрямів для забезпечення сталого розвитку та прогресивних соціально-економічних змін є активізація інвестиційних процесів, спрямованих на підвищення інвестиційного клімату конкретних регіонів та країни в цілому.

Великий внесок у вивчення теоретичних аспектів інвестиційної привабливості на регіональному рівні здійснили науковці, такі як Пересада А., Власюк О., Ковалишин П., Губський Б., Кубаха Т., Третяк Н., Бланк І., Крупка І., Коваленко С., Барановський О., Головатюк В., Подшиваленко Г. та інші. В їхніх наукових дослідженнях враховано аспекти управління інвестиційними процесами на регіональному рівні. Проте аналіз наявних досліджень підтверджує, що питання, пов'язані з розробкою інструментів, оцінкою та прогнозуванням інвестиційної привабливості регіону, залишаються відкритими. Таким чином, виникає необхідність у подальших теоретичних та практичних дослідженнях у цьому напрямі, зокрема в адаптації концепцій для поліпшення інвестиційного клімату Івано-Франківської області та інших регіонів України.

Мета магістерської роботи – визначення шляхів та напрямів покращення інвестиційного клімату Івано-Франківської області.

Відповідно до поставленої мети у роботі визначені наступні завдання, що забезпечать її реалізацію:

- дослідження економічної сутності інвестиційного клімату області;
- визначення особливостей методики аналізу інвестиційного клімату області;
- провести аналіз інвестиційного клімату Івано-Франківської області;
- оцінити динаміку інвестиційних процесів в Івано-Франківській області;
- визначити основні проблеми та запропонувати напрями покращення інвестиційного клімату області;

- обґрунтувати напрями та шляхи покращення інвестиційного клімату Івано-Франківської області.

Дослідження виконувалося з використанням загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, а також методів комплексного аналізу, порівняння та узагальнення. Застосовувалися різноманітні методи, такі як аналіз рядів динаміки, використання табличних та графічних елементів і інші. Отримані результати можуть бути використані для покращення інвестиційного клімату Івано-Франківської області.

Об'єкт дослідження: процес покращення інвестиційного клімату області.

Предмет дослідження: теоретико-методичні основи та практичні аспекти покращення інвестиційного клімату області.

Наукова новизна результатів, отриманих в магістерській роботі, полягає в подальшому розвитку підходів до визначення інвестиційного клімату на регіональному рівні.

У першому розділі розглянуто теоретичні та методичні аспекти, що становлять основу для розуміння інвестиційного клімату регіонів.

Другий розділ включає аналіз та оцінку інвестиційного клімату Івано-Франківської області.

У третьому розділі визначено конкретні шляхи та напрями розвитку Івано-Франківської області, зорієнтовані на покращення її інвестиційного клімату.

Практична цінність основних положень дослідження полягає в можливості їх використання для покращення розвитку регіонів України на основі покращення їх інвестиційного клімату.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ОБЛАСТІ

1.1. Економічна сутність інвестиційного клімату та основні його складові, як умова розвитку області.

Економічна сутність інвестиційного клімату визначається комплексом чинників, які впливають на привабливість області для потенційних інвесторів та підприємств. Цей клімат включає політичну та економічну стабільність, податкову та регуляторну політику, якість інфраструктури, рівень корупції, доступ до ринків та робочої сили.

Стабільність політичної ситуації та економічної системи, а також прозорість інститутів, є важливими факторами, визначаючи довіру інвесторів. Прозора податкова та регуляторна система сприяє привабливості для інвестицій, а розвинена інфраструктура забезпечує ефективність виробництва та торгівлі.

Низький рівень корупції є критичним для підвищення довіри серед інвесторів, а вільний доступ до ринків і наявність кваліфікованої робочої сили роблять область привабливішою для бізнесу. Умови розвитку області через покращення інвестиційного клімату передбачають оптимізацію регулятивної політики та створення сприятливих умов для підприємництва та інновацій. Загальна економічна сутність інвестиційного клімату та його складові є важливими для успішного економічного розвитку регіону.

Створення сприятливого інвестиційного клімату є однією з найважливіших умов залучення інвестицій. Інвестиції відіграють центральну роль в економічному розвитку країни, визначають загальне зростання її економіки. Від ефективності інвестиційної політики залежать стан виробництва, рівень технічної оснащеності підприємств, можливості структурної перебудови економіки, вирішення соціальних та екологічних

проблем. Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату залишається питанням стратегічної важливості, від реалізації якого залежать соціально-економічна динаміка, можливості модернізації на цій основі національної економіки

Проблем, які виникають під час дослідження інвестиційного клімату регіонів, стосується велика кількість праць науковців та практиків. Незважаючи на численні праці науковців, не існує єдиного визначення поняття «інвестиційний клімат», а також науковцями недостатньо розглянуто досвід європейських країн щодо покращення інвестиційного клімату.

У науковій літературі існує широкий спектр визначень інвестиційного клімату. Розглянемо деякі з них. А. Пересада трактує інвестиційний клімат як комплексну характеристику соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних, соціокультурних умов, які забезпечують інституційну діяльність вітчизняних та зарубіжних інвесторів. [5] Автор розглядає інвестиційний клімат як сукупність факторів, але не зазначає, на якому саме рівні (макро-, мезо-, мікро-) формується інвестиційний клімат у зазначених вище елементах. О. Власюк ототожнює підприємницький клімат з інвестиційним кліматом, вважаючи, що це – «сукупність об'єктивних та суб'єктивних умов, які впливають на процес інвестування народного господарства та окремих підприємств, компаній, галузей; спроможність економіко-правового середовища забезпечувати певну віддачу на вкладений капітал» [6]. У такому тлумаченні основний акцент зроблено на спроможності економіко-правового середовища забезпечити належну віддачу на вкладений капітал, однак автор не пояснює, які саме елементи представляють зазначене середовище. П. Ковалишин зазначає, що інвестиційний клімат – це «позитив і негатив середовища, економіки і політики в країні для впровадження інвестиційних проектів» [7]. Б. Губський стверджує, що інвестиційний клімат – це сукупність інвестиційного потенціалу (об'єктивні, переважно кількісні умови інвестування) та інвестиційного ризику (переважно якісні, політичні, економічні та соціальні характеристики приймаючої країни щодо ймовірності

Таблиця 1.1. – Основні підходи до визначення поняття «інвестиційний клімат регіону»

Автор	Визначення поняття «інвестиційний клімат регіону»
А. Пересада	інвестиційний клімат це комплексна характеристика соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних, соціокультурних умов, які забезпечують інституційну діяльність вітчизняних та зарубіжних інвесторів.
О. Власюк	інвестиційний клімат це сукупність об'єктивних та суб'єктивних умов, які впливають на процес інвестування народного господарства та окремих підприємств, компаній, галузей; спроможність економікоправового середовища забезпечувати певну віддачу на вкладений капітал
П. Ковалишин.	Інвестиційний клімат – це «позитив і негатив середовища, економіки і політики в країні для впровадження інвестиційних проектів»
Б. Губський	інвестиційний клімат – це сукупність інвестиційного потенціалу (об'єктивні, переважно кількісні умови інвестування) та інвестиційного ризику (переважно якісні, політичні, економічні та соціальні характеристики приймаючої країни щодо ймовірності втрат в ній інвестицій чи доходу від них)
Т. Кубаха	інвестиційний клімат являє собою сукупність економічних, політичних, соціальних і культурних чинників, які впливають на те, як іноземні та внутрішні інвестори оцінюють можливості інвестування у певну країну, регіон або сектор економіки
Н. Третяк	інвестиційний клімат – це сукупність соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних, соціокультурних передумов, що зумовлює привабливість і доцільність інвестування в ту чи іншу галузь промисловості країни
І. Бланк	інвестиційний клімат це сукупність політичних, соціально-економічних, фінансових, соціально-культурних, організаційно-правових і географічних факторів, які притаманні певній країні й визначають привабливість її для іноземного інвестора
І. Крупка	інвестиційний клімат це комплекс економічних, політичних, соціальних, правових та інших заходів країни, що приймає інвестиції, спрямованих на забезпечення захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності, а також на ефективне інвестування національної економіки
С.Коваленко	інвестиційний клімат - це узагальнена характеристика сукупності соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних, соціокультурних передумов, що зумовлює привабливість і доцільність інвестування в ту або іншу господарську систему (економіку країни, регіону, корпорації)
	це рівень досягнення потенційних інвестицій у формі коштів, цільових

О.Барановський	банківських вкладів, паїв, акцій, інших цінних паперів, рухомого і нерухомого майна, майнових прав, ноу-хау, досвіду й інших інтелектуальних цінностей, права користування землею й іншими природними ресурсами
В.Головатюк	інвестиційний клімат це сукупність факторів регіональної дії, що визначають можливості компаній і формують у них стимули для здійснення продуктивних інвестицій, створення робочих місць і розширення своєї діяльності
Г.Подшиваленко	інвестиційний клімат - це базова характеристика середовища інвестування в країні, регіоні, економічному районі, галузі. Тільки з врахуванням рейтингової оцінки інвестиційного клімату інвестору доцільно переходити до оцінки інвестиційної привабливості конкретного об'єкта

вtrat в ній інвестицій чи доходу від них) [8]. На думку Т. Кубаха, інвестиційний клімат країни являє собою «сукупність економічних, політичних, соціальних і культурних чинників, які впливають на те, як іноземні та внутрішні інвестори оцінюють можливості інвестування у певну країну, регіон або сектор економіки» [1]. Н. Третьак визначає його як «сукупність соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних, соціокультурних передумов, що зумовлює привабливість і доцільність інвестування в ту чи іншу галузь промисловості країни» [2]. І. Бланк А. вважає, що це «сукупність політичних, соціально-економічних, фінансових, соціально-культурних, організаційно-правових і географічних факторів, які притаманні певній країні й визначають привабливість її для іноземного інвестора» [3]. І. Крупка трактує це поняття як «комплекс економічних, політичних, соціальних, правових та інших заходів країни, що приймає інвестиції, спрямованих на забезпечення захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності, а також на ефективне інвестування національної економіки» [4]. Дослідивши відомі у західній та українській науковій літературі підходи до визначення інвестиційного клімату, відзначаємо єдність більшості науковців щодо набору умов, що характеризують інвестиційний процес на різних рівнях його реалізації. В процесі дослідження з'ясовано, що визначення має не обмежуватися лише процесом, пов'язаним з інвестиційною діяльністю, а враховувати також географічну, соціальну,

культурну, фінансову, політичну, законодавчу складові, рівень корумпованості та ризиків. Виходячи з наведених тверджень, інвестиційний клімат – це сукупність правових, соціальних, політичних, природних економічних, а також інших чинників, які сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та іноземних інвесторів.

Зазначимо, що в контексті територіальних економічних систем, таких як країни та регіони, поняття "інвестиційний клімат" активно використовується поряд із категорією "інвестиційна привабливість". Варто відзначити, що обидва ці терміни націлені на опис умов і факторів, що формують привабливість для потенційних інвесторів.

"Інвестиційний клімат" охоплює широкий спектр аспектів та умов, створюючи загальну атмосферу для інвестування. У своїй сутності він враховує фінансові, економічні та політичні чинники, створюючи фон для інвестиційної діяльності. Цей термін охоплює комплексний підхід, розглядаючи різні аспекти бізнес-середовища, які включають законодавчі, економічні та регуляторні рамки.

Насупроти цього, "інвестиційна привабливість" зазвичай фокусується на конкретних елементах, таких як ринкові умови, рівень кредитного ризику та політико-економічні фактори. Цей термін ретельніше розглядає деякі аспекти інвестиційної сфери та визначає ступінь привабливості конкретного регіону чи країни для інвесторів.

Обидва терміни, враховуючи свої особливості, є необхідними для глибокого аналізу та порівняння потенційних місць для інвестицій з метою надання інвесторам можливості здійснити оптимальний вибір, враховуючи різні аспекти економічного оточення.

Ми вважаємо, що взаємозв'язок між різними категоріями інвестиційної діяльності може бути наглядно представлений у формі схеми, яку ви зможете знайти на [рисунку 1.1](#).

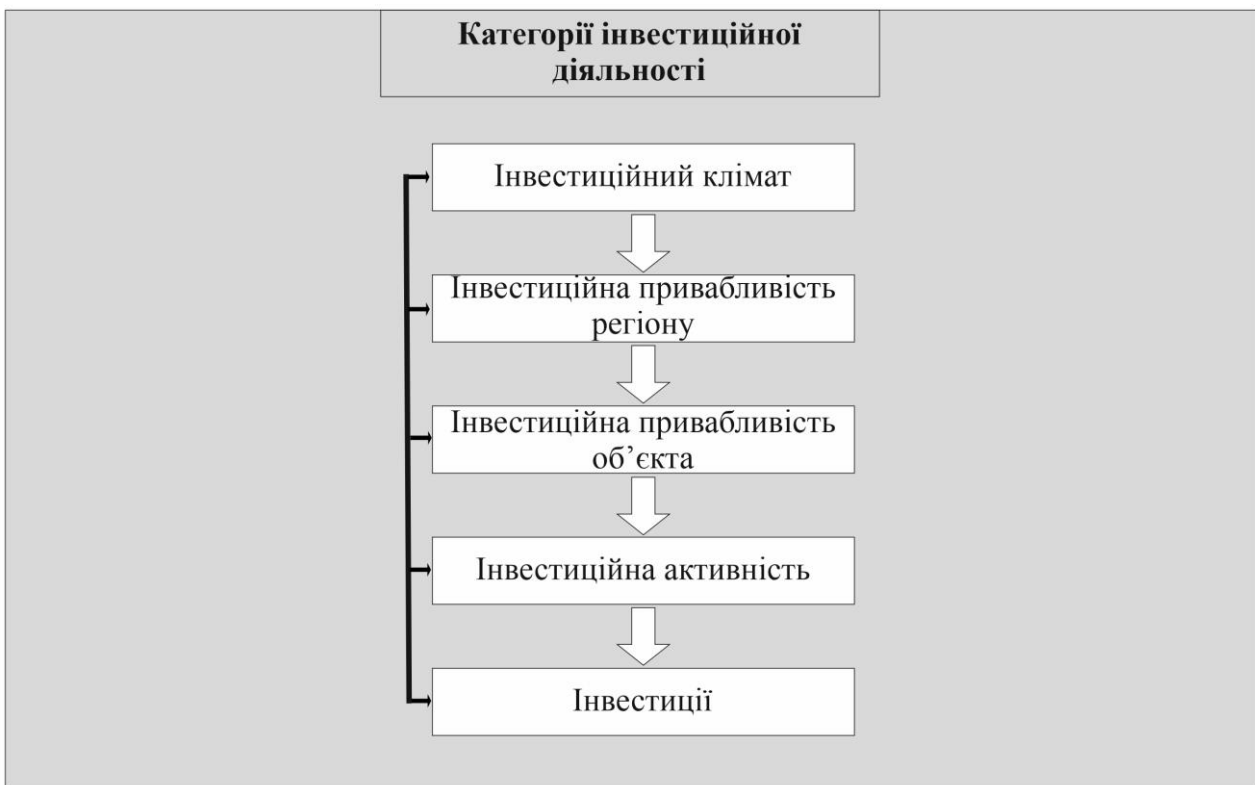

Рисунок 1.1- Взаємозв'язок категорій інвестиційної діяльності

На підставі цього можна зробити такі висновки:

Кожен рівень економіки, маючи свій інвестиційний клімат, взаємно впливає на інвестиційний клімат інших рівнів.

Кожен структурний рівень економіки (країна, регіон, галузь, підприємство) має свій набір показників, що визначають умови формування інвестиційного клімату.

Інвестиційний клімат регіону не є агрегацією інвестиційних кліматів галузей і сфер економіки регіону; в свою чергу, інвестиційний клімат країни не є агрегацією інвестиційних кліматів регіонів, галузей і сфер економіки; а інвестиційний клімат галузей і сфер економіки не є агрегацією інвестиційного клімату підприємств, що входять до їх складу. Важливою особливістю категорії "інвестиційна привабливість" є те, що вона включає суб'єктивну оцінку потенційним інвестором умов інвестиційного клімату. У свою чергу,

інвестиційна активність є конкретизацією інвестиційних рішень інвесторів, як результат їх суб'єктивної оцінки привабливості умов інвестиційного клімату.

Отже, інвестиційний клімат (країни, регіону, галузі, підприємства) є поєднанням інвестиційної привабливості і інвестиційної активності, яке формує платоспроможний попит на інвестиції.

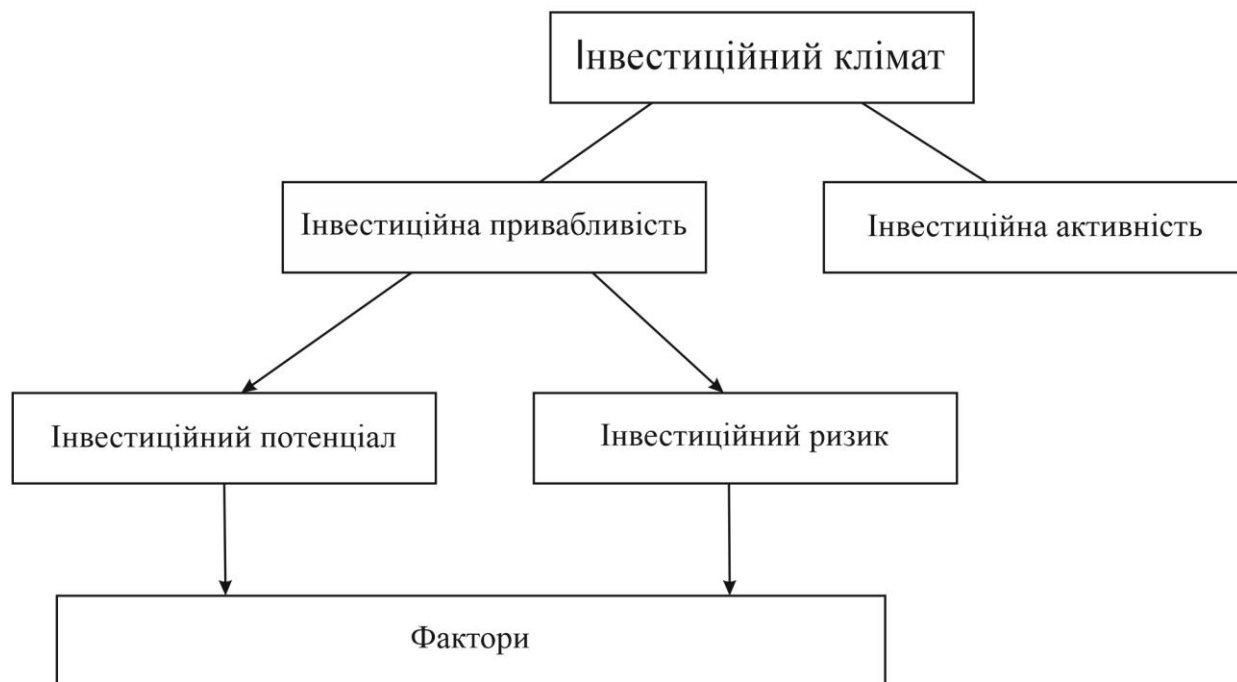

Рисунок 1.2 - Структурно-логічна модель інвестиційного клімату

Інвестиційну привабливість можна розглядати як взаємозв'язок між інвестиційним потенціалом і ризиком (сукупністю факторів, які впливають на ймовірність неочікуваних фінансових втрат в умовах невизначеності результатів інвестиційної діяльності чи ймовірність часткового чи повного недосягнення мети інвестування).

Інвестиційний потенціал (інвестиційна ємкість території) визначається сукупністю об'єктивних передумов для інвестицій.

Інвестиційний клімат представляє собою ключовий фактор для розвитку областей та регіонів. Економічна сутність цього поняття визначається комплексом умов, які створюють атмосферу для інвестиційної діяльності.

Основні складові інвестиційного клімату, такі як фінансова стабільність, ефективність законодавства, ринкова конкуренція та інші, визначають привабливість регіону для інвесторів.

Детальний аналіз інвестиційного клімату дозволяє ідентифікувати сильні та слабкі сторони економічної системи області. Врахування цих аспектів допомагає виробити ефективні стратегії для покращення інвестиційної привабливості та створення сприятливого середовища для бізнесу.

Таким чином, інвестиційний клімат є важливим фактором, що визначає подальший економічний розвиток областей, і дослідження його складових допомагає визначити стратегічні напрямки для створення сприятливого економічного середовища.

1.2 Фактори впливу на інвестиційний клімат регіонів

Визначення, класифікація і використання чинників, які впливають на інвестиційний клімат, представляють собою важливий та відповідальний процес, від якого, в багатьох відношеннях, залежать управлінські рішення суб'єктів інвестиційного ринку. Під чинником, що впливає на інвестиційний клімат, розуміється явище, процес чи дії, що можуть змінити умови здійснення інвестиційної діяльності на конкретній території.

Розрізняють п'ять груп чинників, які визначають інвестиційний клімат:

Рівень розвитку продуктивних сил і стан інвестиційного ринку;

Політична воля влади та правова сфера країни;

Стан фінансово-кредитної системи та функціонування фінансових посередників;

Статус іноземного інвестора;

Інвестиційна активність населення.

Ці чинники формують чотири типи середовищ, які є складовими інвестиційного клімату: політико-правове, соціально-культурне, економічне та інституціонально-інфраструктурне середовище.

В цілому інвестиційний клімат має ряд особливостей: створює переваги або перешкоди для національних та іноземних інвесторів під час вибору об'єкта й ухвалення рішення про інвестування; зумовлює рівень прибутковості, ефективності, ліквідності й ризику інвестицій, а також ймовірність втрати інвестицій чи інвестиційного прибутку; включає складові: загальнодержавну інвестиційну політику, відповідне законодавство, механізми інвестування й регулювання інвестиційної діяльності, умови допуску й функціонування іноземних інвестицій, податковий тягар та пільги інвесторів, форми інвестиційного кредитування, рівень корупції, рівень розвитку інфраструктури й телекомунікацій, місткість ринку країни, можливості фінансових інститутів й інструментів, судову систему, політичну й економічну стабільність, відкритість національної економіки, динаміку валютного курсу національної грошової одиниці, вартість ресурсів і рівень витрат, вартість і якість робочої сили, рівень торгових бар'єрів і транспортних витрат, географічні й природно-кліматичні умови тощо; формується за рахунок інвестиційного потенціалу й ризику інвестування, а також зумовлює певний рівень інвестиційної привабливості об'єктів інвестування на її території та інвестиційну активність інвесторів і реципієнтів; залежно від напряму впливу на інвестиційну систему країни він може бути— сприятливим, несприятливим або нейтральним (сприятливий — забезпечує мотивацію інвесторів та захист їх прав, а несприятливий — спричиняє відмову інвесторів від інвестування та інші негативні наслідки).

Фактори, що враховуються під час визначення сприятливості інвестиційного клімату, різноманітні, тому розглянемо деякі з них [11]:

1) макроекономічні (ВВП, ВВП на душу населення, рівень інфляції, зайнятості та безробіття, валютний курс, стан платіжного балансу, розмір внутрішнього та зовнішнього боргів країни, структура власності, темп економічного зростання, рівень споживання тощо);

2) фактори стану та розвитку фінансового ринку;

3) політичні (довіра суспільства до влади, політична ситуація в країні, збереження правопорядку, ступінь демократії, рівень корупції тощо);

4) правові (рівень управління інвестиційною діяльністю на рівні органів виконавчої влади, дієва законодавча база, наявність податкових пільг та інших переваг для іноземних інвесторів тощо);

Таблиця 1.2 – Класифікація факторів інвестиційного клімату

Класифікація факторів інвестиційного клімату	
Загальні характеристичні ознаки	Чинники формування
Рівень розвитку продуктивних сил та стан інвестиційного ринку	Стан та структура виробництва Рівень розвитку робочої сили Стан ринку інвестицій та інвестиційних товарів Стан фондового ринку
Політична ситуація та правове поле	Створення відповідної законодавчої та нормативної бази Досягнення стабільності національної грошової одиниці Валютне регулювання Забезпечення привабливості об'єктів інвестування
Стан фінансово-кредитної системи та діяльність фінансових посередників	Інвестиційна діяльність банків, її рівень Рівень розвитку та функціонування банківської системи Інвестиційна політика Національного банку
Статус іноземного інвестора	Режим іноземного інвестування Діяльність міжнародних фінансово-кредитних інституцій Наявність вільних економічних та офшорних зон
Інвестиційна активність населення	Відносини власності в державі Стан ринку нерухомості Виконання державної програми приватизації

5) інноваційні (впровадження новітніх інноваційних та інформаційних технологій, розвиток науки й техніки, дослідницький потенціал тощо);

6) демографічно-трудова (якість трудових ресурсів, рівень освіти, природний приріст населення, рівень смертності, розмір середньої номінальної заробітної плати);

7) природно-кліматичні (сприятливий клімат, залягання корисних копалин, запаси природних ресурсів, частка земель сільськогосподарського призначення, стан екології тощо);

8) міжнародні відносини (міжнародний рейтинг країни, співпраця з міжнародними організаціями, дотримання норм і правил конвенції та договорів);

9) інституціональні фактори (діяльність міжнародних організацій, наявність механізмів державного контролю, ефективність управління тощо).

Вертикальний розподіл факторів впливу на інвестиційний клімат визначається комплексом чинників, що розглядаються на різних рівнях економічної системи, таких як країни, регіони, галузі та підприємства. Розуміння цього розподілу дозволяє краще зрозуміти динаміку інвестиційного середовища та визначити найбільш вагомні чинники на кожному рівні.

На найвищому рівні, що є країною чи регіоном, інвестиційний клімат формується завдяки загальним економічним умовам, політичному ландшафту та правовим нормам. Важливі аспекти включають стабільність економічної системи, політичну стійкість, рівень правового захисту та загальну готовність до прийняття іноземних інвесторів.

На рівні галузей інвестиційний клімат визначається специфічними умовами для кожного сектору економіки. Наприклад, регулювання, яке стосується конкретних галузей, і наявність інфраструктури може впливати на привабливість для інвесторів у певних галузях.

Специфіка інвестиційного клімату на рівні підприємств визначається внутрішніми чинниками, такими як корпоративне управління, фінансовий стан, інноваційний потенціал та якість управління ризиками.

Такий вертикальний підхід дозволяє детально аналізувати та розуміти основні впливові фактори на кожному рівні, розглядаючи їх у взаємозв'язку з іншими. Така система аналізу допомагає визначити пріоритети для поліпшення інвестиційного клімату та ефективно впливати на найбільш значущі чинники на кожному рівні економічної інфраструктури. Вертикальний розподіл факторів впливу на інвестиційний клімат наведений на рисунку 1.3.

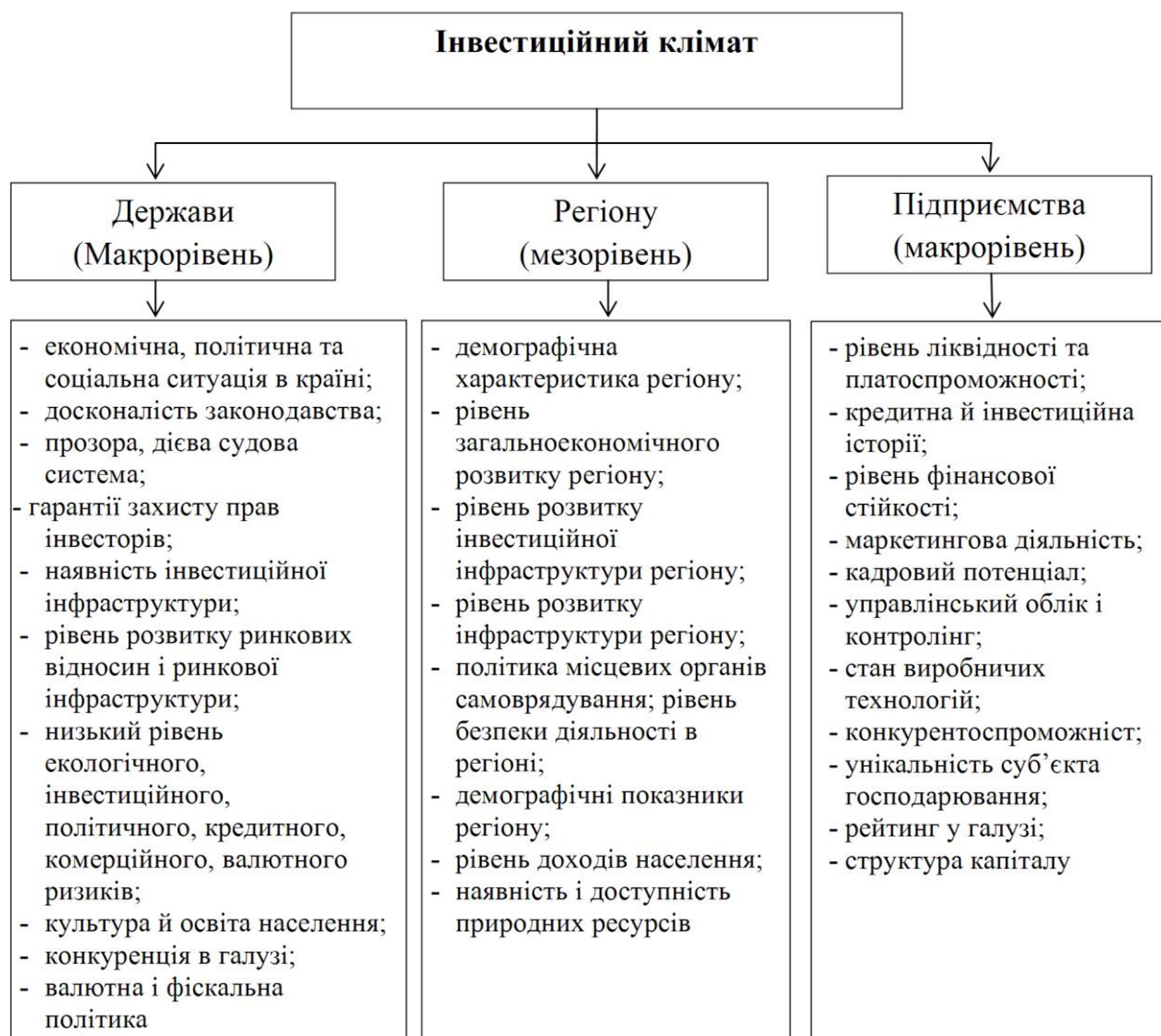

Рисунок 1.3 – Вертикальний розподіл факторів впливу на інвестиційний клімат

Економічні фактори грають важливу роль у формуванні інвестиційного клімату регіону, створюючи умови, які визначають його привабливість для потенційних інвесторів. Розгляд цих факторів дозволяє глибше зрозуміти економічний ландшафт та визначити основні аспекти, які можуть впливати на рішення інвесторів.

Узагальнюючи економічні фактори на різних рівнях, можна сформуванати повніший образ інвестиційного клімату регіону та розробити стратегії для його вдосконалення. Адаптація до конкретних умов і вимог інвесторів може допомогти регіонам стати більш привабливими для інвестицій у глобальному економічному.

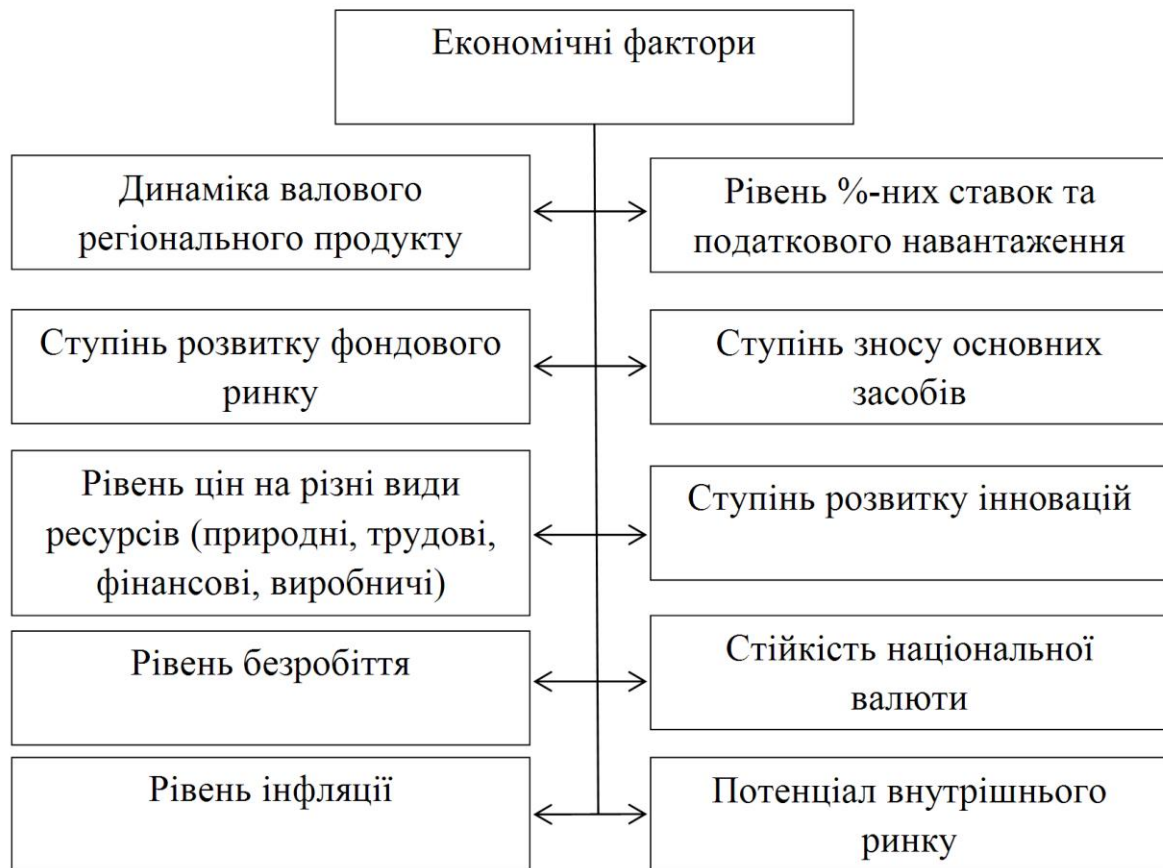

Рисунок 1.4 – Економічні фактори інвестиційного клімату регіону

Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату залишається стратегічно важливим завданням, яке безпосередньо визначає динаміку соціально-економічного розвитку та можливість модернізації регіонів та країни в цілому. Ключовим стимулом для збільшення інвестицій є створення сприятливих умов для дії ринкових регуляторів. Це включає формування стабільного правового середовища, ефективний захист прав власності, зниження податкового тиску на підприємства, розвиток системи ринків та ринкових інструментів, а також розвиток інформаційної інфраструктури ринкового сегменту.

1.3 Методика аналізу та основні підходи до оцінки інвестиційного клімату регіонів

На сьогодні існує три найбільш характерних підходи до оцінки інвестиційного клімату. Перший— обмежений. Він базується на оцінці динаміки валового внутрішнього продукту, національного прибутку й обсягів виробництва промислової продукції; динаміки розподілу національного доходу, пропорцій накопичення й споживання; ходу приватизаційних процесів; стану законодавчого регулювання інвестиційної діяльності; розвитку окремих інвестиційних ринків, у тому числі фондового й грошового. Другий— розширений, факторний. Він ґрунтується на оцінці великої кількості факторів, що впливають на інвестиційний клімат. Серед них виділяють:

— економічний потенціал (забезпеченість регіону ресурсами, біокліматичний потенціал, наявність вільних земель для виробничого інвестування, рівень забезпеченості енерго- та трудовими ресурсами, розвиненість науково-технічного потенціалу й інфраструктури);

— загальні умови господарювання (екологічна безпека, розвиток галузей матеріального виробництва, обсяги незавершеного будівництва, ступінь зношеності основних виробничих фондів, розвиток будівельної бази);

— зрілість ринкового середовища в регіоні (розвиненість ринкової інфраструктури, вплив приватизації на інвестиційну активність, інфляція й її вплив на інвестиційну діяльність, ступінь залучення населення до інвестиційного процесу, розвиненість конкурентного середовища підприємництва, ємність місцевого ринку збуту, інтенсивність міжгосподарських зв'язків, експортні можливості, присутність іноземного капіталу);

— політичні фактори (ступінь довіри населення регіональній владі, взаємини центра й влади регіону, рівень соціальної стабільності, стан національно-релігійних відносин);

— соціальні і соціокультурні (рівень життя населення, житло-побутові умови, розвиненість медичного обслуговування, рівень злочинності, величина

реальної заробітної плати, вплив міграції на інвестиційний процес, відношення населення до вітчизняних і іноземних підприємців, умови роботи для іноземних фахівців);

— правові (відношення влади до іноземних інвесторів, дотримання законодавства органами влади, рівень оперативності при прийнятті рішень щодо реєстрації підприємств, доступність інформації, рівень професіоналізму місцевої влади, ефективність діяльності правоохоронних органів, умови переміщення товарів, капіталів і робочої сили, ділові якості етикетки місцевих підприємств);

— фінансові (прибутки бюджету, а також забезпеченість коштами позабюджетних фондів на душу населення, доступність фінансових ресурсів з державного та регіонального бюджетів, доступність кредитів іноземній валюті, рівень банківського відсотка, розвиненість міжбанківського співробітництва, кредити банків, питома вага довгострокових кредитів, сума внесків на душу населення, частка збиткових підприємств).

Відмінними рисами багатofакторного підходу до оцінки інвестиційного клімату є протилежність категорій інвестиційного клімату й інвестиційного ризику; розмежування понять інвестиційного підприємницького клімату; зв'язок інвестиційного клімату з інвестиціями в реальний сектор економіки; упор на об'єктивний характер інвестиційного клімату країни (регіону), його незалежність від волі окремих інвесторів; зв'язок інвестиційного клімату з інвестиціями в основний капітал; багаторівневий характер даного підходу; зв'язок інвестиційного клімату зі інвестиційним потенціалом і умовами діяльності інвестора; пріоритет якісної однорідності факторів при класифікації регіонів.

При факторному підході до оцінки інвестиційного клімату господарських систем різного рівня зведеним показником виступає сума великої кількості середньозважених оцінок за усіма факторами:

$$Q = \sum_{j=1}^n x_j p_j \quad (1.1)$$

де Q — сумарна зважена оцінка інвестиційного клімату регіону, галузі;

x_j — середня бальна оцінка j — го фактору для регіону, галузі;

p_j — вага j — го фактору.

Зведений показник оцінки інвестиційного клімату у певній мірі характеризує привабливість тієї чи іншої господарської системи для вкладення інвестицій, але його не слід розглядати як кінцевий єдиний показник, що визначає рівень привабливості.

Третій підхід— ризиковий. Прихильники такого підходу в якості складових інвестиційного клімату розглядають два основних варіанти: інвестиційний потенціал і інвестиційні ризики; інвестиційні ризики й соціально-економічний потенціал, іноді враховуються лише ризики (кредитні). Перший варіант ризикового підходу до аналізу інвестиційного клімату розрахований на стратегічного інвестора. Інвестиційний потенціал при цьому оцінюється на основі макроекономічної характеристики, що включає наявність на території факторів виробництва, у тому числі трудових ресурсів із врахуванням їх освітнього рівня; споживчий попит; результати господарської діяльності населення в регіоні; рівень розвитку науки й впровадження її досягнень; розвиненість ведучих інститутів ринкової економіки; забезпеченість комплексною інфраструктурою. Інвестиційні ризики оцінюються з позиції ймовірності втрат інвестицій і доходу. У числі цих ризиків враховуються економічний, фінансовий, політичний, соціальний, екологічний, кримінальний і законодавчий. На основі великої групи показників оцінюється рейтинг кожного регіону в цілому за кожною складовою блоку інвестиційного потенціалу за кожним ризиком. В основі другого варіанта ризикового підходу лежить оцінка рівня інвестиційного клімату з позиції розвитку регіональної суспільної системи в цілому. Автори такого варіанта враховують, крім інших

показників, людський потенціал, матеріальну базу розвитку, соціально-політичну обстановку й фактори політичного ризику, стан економіки й рівень управління нею.

Для глибшого аналізу інвестиційного клімату регіонів використовуються комплексні рейтинги, як публікують визначені видання, такі як "Euromoney", "Fortune" та "The Economist". Ці рейтинги, що досліджують інвестиційну привабливість регіонів, представляють собою комплексну систему оцінювання. Зокрема, рейтинг інвестиційної привабливості регіону за версією "Euromoney" визначається трьома ключовими групами показників: ринковими (40%), кредитними (20%) і політико-економічними (40%). Основні аспекти оцінки враховують специфіку інвестиційного клімату і базуються на дев'яти ключових показниках. Серед них - продуктивність економіки, яка відображає ефективність регіонального господарства, рівень кредитного ризику, що свідчить про фінансову стійкість, стан боргової навантаженості, який вказує на фінансову дисципліну, а також здатність до обслуговування боргу. До інших важливих показників входить доступність банківського кредитування, як важливий чинник розвитку підприємництва, наявність довгострокового позикового капіталу, який визначає можливості для довгострокового фінансування, та ймовірність виникнення форс-мажорних обставин, що враховує потенційні ризики та виклики для інвесторів.

Згідно зі стандартними характеристиками класифікації, для оцінки інвестиційного клімату використовуються бальні, універсальні та порівняльні методи.

Бальні методи надають можливість числово порівнювати ключові показники інвестиційного клімату різних регіонів та розраховувати загальний показник, який враховує всі складові. Такий показник служить критерієм ранжування регіонів за привабливістю для потенційних інвесторів. До бальних методів належить індекс BERI (Business Environment Risk Index), який обчислюється на основі 15 показників. Кожен з цих показників отримує вагу в

залежності від його важливості та впливу на інвестиційну привабливість, оцінюється на бально-відсотковій шкалі від 0 до 4.

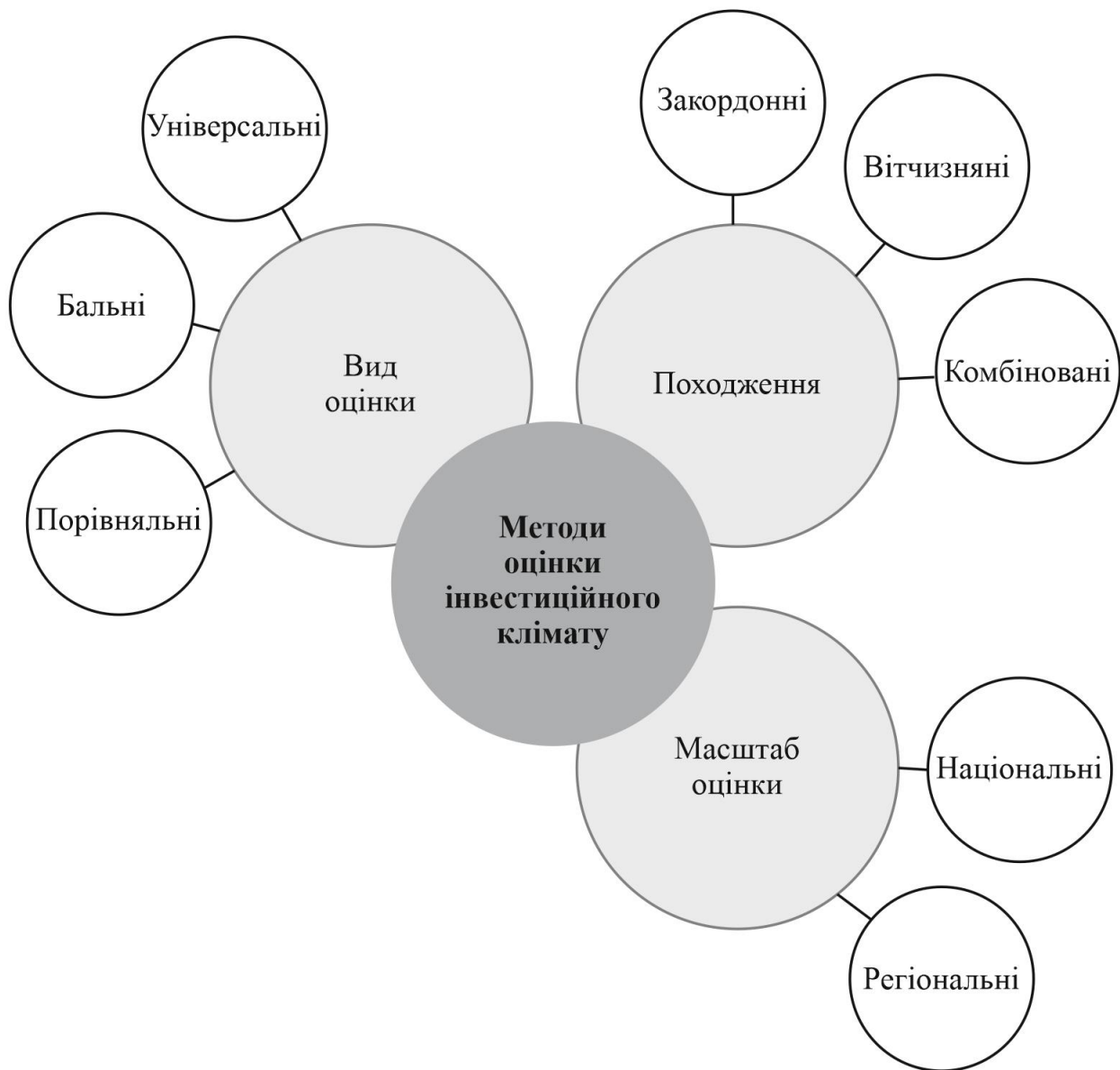

Рисунок 1.6 – Класифікація методів оцінки інвестиційного клімату

Бальні методи вирізняються тим, що вони охоплюють широкий спектр факторів у всіх групах і загалом по регіону. Перевагою цих методів є здатність кількісно порівнювати різні аспекти інвестиційної привабливості та формувати загальний показник. Однак недоліком бального підходу є відсутність

врахування людського фактора та відсутність повноцінної інформації про ризики для інвесторів у регіоні.

Універсальні методи, такі як той, який запропонований журналом "The Wall Street Journal Europe's", дозволяють глибоко проаналізувати поточну ситуацію та розглядати можливі перспективи розвитку. Ці методи охоплюють багато економічних показників, а також політичні та законодавчі аспекти. Однак універсальні методи ігнорують важливий вплив людського фактора та культурного потенціалу. Вони оптимальні для аналізу інвестиційної привабливості в розвинених країнах, проте не завжди чітко визначають можливості та загрози для потенційних інвесторів у конкретному регіоні.

Порівняльні методи фокусуються на темпах та перспективах реформ, надаючи можливість проводити детальний аналіз інвестиційних об'єктів. Однак відсутність інтегральних показників обмежує їх застосування в інших регіонах. Цей недолік можна компенсувати, використовуючи бальні методи, які забезпечують цілісний огляд інвестиційної привабливості різних регіонів.

Однією з відомих методик для оцінки інвестиційного клімату є розробка І.О. Бланка. Ця методика враховує різноманітні аспекти та формує інтегральний показник, враховуючи п'ять ключових груп узагальнюючих показників. Кожен з цих показників має свою вагу в загальному показнику:

Рівень загальноекономічного розвитку регіону (за участю 7 аналітичних показників) становить 35%;

Рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону (з використанням 5 аналітичних показників) складає 15%;

Демографічна характеристика регіону (з використанням 4 аналітичних показників) внесла 15%;

Рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури регіону (використанням 6 аналітичних показників) складає 25%;

Рівень криміногенних, екологічних та інших ризиків (за участю 4 аналітичних показників) становить 10% [6, с. 137]. Ця методика дозволяє

інвесторам отримати комплексну оцінку та порівняти різні аспекти інвестиційного клімату різних регіонів.

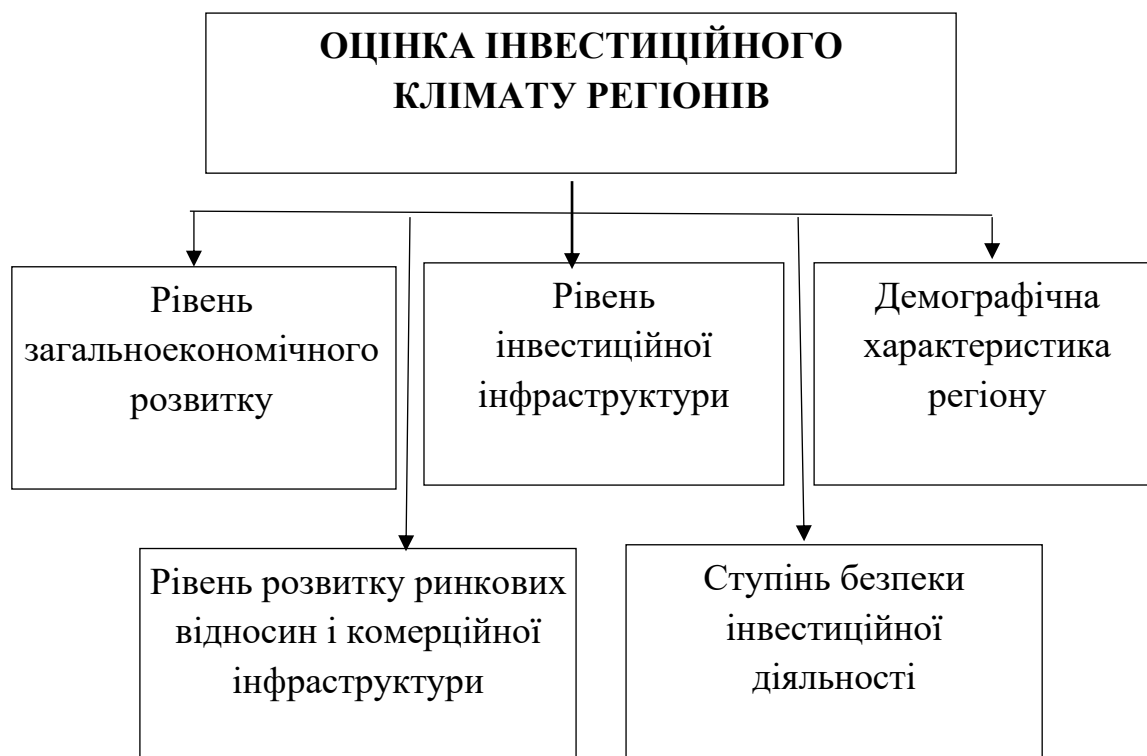

Рисунок 1.7 – Оцінка інвестиційного клімату регіонів

Заслуговує уваги методика, представлена Інститутом реформ [40, 31], яка спеціально адаптована для оцінки інвестиційного клімату регіонів. Цей підхід урахує як позитивний, так і негативний вплив різноманітних факторів на інвестиційну привабливість. Методика визначає стимулюючі показники, які підвищують інвестиційну привабливість, а також дестимулюючі, ріст яких зменшує інтегральний рейтинг.

Оцінка базується на інтегральній рейтинговій системі та включає три етапи. Для проведення аналізу інвестиційного клімату регіону використовується система з 36 показників, які групуються в чотири блоки. Аналіз охоплює економічний розвиток регіонів, інфраструктурне забезпечення, показники людського потенціалу, інноваційно-інвестиційну привабливість та зовнішньоекономічну діяльність. Визначення цих показників дозволить провести комплексний аналіз сучасного стану регіону, виявити його сильні та

слабкі сторони та оцінити різні аспекти інвестиційної привабливості. На основі обраних напрямків визначимо показники, за якими розрахуємо часткові індекси.

Таблиця 1.3. – Система показників аналізу інвестиційної привабливості регіонів

Блоки показників	Показники
1	2
Економічний розвиток	Валовий регіональний продукт на одну особу Обсяг реалізованої промислової продукції Оборот роздрібною торгівлі Питома вага прибуткових підприємств Фінансові результати до оподаткування підприємств
Інфраструктурна забезпеченість	Вантажооборот транспорту Перевезення вантажів Кількість лікарняних ліжок Житловий фонд Кількість підприємств у сфері фінансової та страхової діяльності
Людський потенціал	Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників Питома вага зайнятого населення Кількість студентів вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації в розрахунку на 10 тис. населення Витрати населення на одну особу, грн.
Інноваційно-інвестиційна привабливість	Капітальні інвестиції в розрахунку на одну особу Частка підприємств, що займалися інноваціями Кількість впроваджених нових технологічних процесів Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок Частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції Кількість інноваційно активних підприємств
Зовнішньоекономічна діяльність	Загальні обсяги експорту товарів Загальні обсяги імпорту товарів Коефіцієнт покриття експортом імпорту Загальні обсяги експорту послуг Загальні обсяги імпорту послуг

В даній таблиці розглядається оцінка інвестиційної привабливості регіону за допомогою блоків показників, що аналізують економічний розвиток, інфраструктурне забезпечення, інноваційно-інвестиційну діяльність, людський потенціал та зовнішньоекономічну діяльність.

Економічний розвиток дозволяє визначити сучасний стан регіону, виявити проблеми розвитку та провести аналіз ефективності його функціонування. Цей блок важливий для прогнозування тенденцій подальшого розвитку.

Інфраструктурна забезпеченість визначає рівень сервісу та якість надання послуг у регіоні. Розвинена інфраструктура сприяє привабливішим умовам для ведення бізнесу.

Інноваційно-інвестиційна діяльність дозволяє відстежити процеси створення інноваційних підприємств, проектів та аналізувати інтенсивність інвестиційних потоків, що впливають на господарську діяльність регіону.

Людський потенціал оцінюється на основі демографічної ситуації, трудових ресурсів та показників матеріального забезпечення, оскільки ці чинники суттєво впливають на інвестиційну привабливість.

Зовнішньоекономічна діяльність допомагає охарактеризувати тенденції розвитку зовнішньої торгівлі регіону та його міжнародні зв'язки.

Взаємодія цих блоків показників підкреслює взаємну залежність інвестиційної привабливості регіону, його соціально-економічного розвитку та фінансово-економічної безпеки. На наступному етапі проводиться розрахунок часткових показників стимуляторів та дестимуляторів для кожного блоку на основі максимальних і мінімальних значень показників.

для стимуляторів,

$$I_i = \frac{x_i}{x_{\max}} \quad (1.2)$$

для дестимуляторів:

$$I_i = \frac{x_{\min}}{x_i} \quad (1.3)$$

де x_i – поточне значення показника (або чинника)

x_{\max} x_{\min} – максимальне та мінімальне значення показника

Потім в межах кожного блоку обчислюється групове значення інтегрального показника по формулі:

$$K_{ep.i} = \frac{\sum K}{n} \quad (1.4)$$

де $K_{ep.i}$ – середній показник групи;

$\sum K$ – сума коефіцієнтів-стимуляторів і дестимуляторів по групі;

n – кількість показників групи.

На основі отриманих групових значень інтегрального показника розраховуємо інтегральний індекс інвестиційної привабливості регіону:

$$I = \sqrt[n]{K_1 \times K_2 \times \dots \times K_n} \quad (1.5)$$

Отже, представлена інтегральна оцінка інвестиційного клімату регіонів дозволяє провести дослідження шляхом розрахунку комплексу статистичних показників, що визначає різноманітність напрямків інвестиційного клімату регіонів. Вищий показник інтегральної оцінки вказує на покращений рівень інвестиційного клімату регіону. Подальший аналіз результатів інтегральної оцінки дозволяє ідентифікувати групи показників з високим, середнім та низьким рівнями інвестиційного клімату. Це в свою чергу відкриває можливості для розроблення рекомендацій та стратегій щодо покращення інвестиційного клімату регіону.

Висновки до розділу 1

Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату залишається стратегічно важливим завданням, від реалізації якого залежать динаміка соціально-економічного розвитку та можливість модернізації регіонів та країни в цілому. Поштовхом до нарощування інвестицій має стати створення сприятливих умов для дії ринкових регуляторів, що включає формування стабільного правового поля, захист прав власності, зниження

податкового тиску на підприємства, розвиток системи ринків і ринкових інструментів, а також розвиток інформаційної інфраструктури ринку.

Дослідження теоретичних та методичних аспектів інвестиційної привабливості регіону підкреслює важливість інвестиційного клімату як стратегічного фактору, який визначає можливості для економічного росту. Виявлено, що інвестиційна привабливість є складною характеристикою, яка об'єднує різноманітні аспекти та фактори, впливаючи на рішення потенційних інвесторів.

Проведене дослідження свідчить, що економічні чинники є основними визначальними факторами, які впливають на інвестиційну привабливість регіонів. Сучасна наука пропонує різноманітні методичні підходи для оцінки цієї привабливості, зокрема універсальні, бальні та порівняльні методи.

Для комплексного аналізу інвестиційного клімату регіонів рекомендовано використовувати інтегральний підхід, що базується на різноманітних показниках, охоплюючи різні аспекти регіональної інвестиційної привабливості. Цей підхід дозволяє здійснити глибокий та збалансований аналіз факторів, що визначають інвестиційну привабливість регіону та сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Характеристика соціально-економічного розвитку Івано-Франківської області

Івано-Франківська область, заснована 4 грудня 1939 року, є важливою частиною Карпатського єврорегіону та розташована на заході України в історично-культурному регіоні Галичина. Область межує з Закарпатською, Тернопільською та Чернівецькою областями, а також має спільний кордон з Республікою Румунія.

Адміністративно область поділяється на 6 районів і займає площу 13,5 тис. км², що становить 2,3% від загальної площі України (див. табл. 2.1).

Таблиця 2.1. - Адміністративно-територіальні одиниця Івано-Франківської області

Територіально-адміністративна одиниця	Івано-Франківська область
Район	6 Верховинський, Івано-Франківський, Калуський, Коломийський, Косівський, Надвірнянський
Міста	15
Селища міського типу	24
Міські територіальні громад	15
Селищних територіальних громад	23
Сільських територіальних громад	24

Загалом у Івано-Франківській області налічується 805 населених пунктів, із яких 39 є міськими, а 766 - сільськими. Сучасний стан та динаміка соціально-економічних процесів в регіоні вимагають комплексного аналізу для визначення потенційних можливостей та подальшого вдосконалення інвестиційного клімату.

Таблиця 2.2 – Динаміка показників економічного розвитку Івано-Франківської області

Роки	Івано-Франківська область				
	Сума, тис. грн	Абсолютний приріст		Темпи росту,%	
		базис.	ланц.	базис.	ланц.
Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу, грн.					
2018	57030	-	-	100	-
2019	63237	6207	6207	110,88	110,88
2020	66245	9215	3008	116,16	104,76
2021	88227	31197	21982	154,70	133,18
Обсяг реалізованої промислової продукції, млн. грн					
2018	75147,6	-	-	100	-
2019	66820,5	-8327,1	-8327,1	88,92	88,92
2020	61429	-13718,6	-5391,5	81,74	91,93
2021	97484	22336,4	36055	129,72	158,69
2022	83387	8239,4	-14097	110,96	85,54
Оборот роздрібною торгівлі, млн. грн.					
2018	22299	-	-	100	-
2019	25805	3506	3506	115,72	115,72
2020	27374	5075	1569	122,76	106,08
2021	29382	7083	2008	131,76	107,34
2022	33286	10987	3904	149,27	113,29
Підприємства, які одержали прибуток, у % до загальної кількості підприємств					
2018	81,4	-	-	100	-
2019	79,6	-1,8	-1,8	97,79	97,79
2020	77,1	-4,3	-2,5	94,72	96,86
2021	78,1	-3,3	1	95,95	101,30
2022	75,6	-5,8	-2,5	92,87	96,80

За досліджуваний період 2017-2021 рр. спостерігалось зростання валового внутрішнього продукту в розрахунку на одну особу. В Івано-Франківській області приріст на збільшився 54% по відношенню до базового року. Найвищий темп приросту цього показника у Івано-Франківській області порівняно з попереднім роком спостерігався у 2021 р. (33.18%). За цим показником область посіла 11 місце серед регіонів України. Вторгнення росії в Україну призвело до серйозних людських жертв, значного переміщення населення та великих пошкоджень інфраструктури. Також суттєво вплинуло на економічну активність регіону. Починаючи з 24.02.2022, економіка області працює в умовах небачених викликів. Багато підприємств тимчасово зупинено через безпосередню військову загрозу або через обмежений доступ до ринків збуту чи сировини. На тлі цих подій відбулися кардинальні зміни не лише у системі міжгалузевих зв'язків, але і в структурі економіки в цілому. Більшість галузей економіки області безпосередньо чи опосередковано постраждали від цих труднощів.

Обсяг реалізованої промислової продукції в області має стрибкоподібний тренд протягом 2018-2022 рр. На протязі 2018-2020 років спостерігається зменшення показника на 18,26% у 2020 році по відношенню до базового року. Одним із важливих завдань промислової регіональної політики у 2020 році було створення сприятливого середовища для формування та функціонування промислового комплексу – одного із дієвих засобів розв'язання першочергових соціально-економічних проблем, зокрема, наповнення бюджетів усіх рівнів, створення додаткових робочих місць. Промисловість як провідна галузь економіки області займає 2,5 відс. у реалізованій промисловій продукції України (13 місце в Україні). Обсяг реалізованої промислової продукції на промислових підприємствах області у 2020 році склав 61,4 млрд. гривень. У 2021 р. відбувся приріст даного показника – 58,69%. Покращення відбувається за рахунок збільшення обсягів виробництва хімічних речовин і хімічної продукції, роботи підприємств металургійного виробництва, машинобудування, добувній промисловості, виробництві гумових і пластмасових виробів. В галузі

переробної промисловості зростання забезпечується внаслідок впровадження у виробництво продукції з високим ступенем доданої вартості. При цьому спостерігалось скорочення обсягів виробництва у 2018-2020 рр. у сфері виробництва продуктів харчування, у деревообробній промисловості та текстильних підприємствах. У 2022 році показник зменшився на 14,46% по відношенню до попереднього року. Суттєвий спад виробництва допущено у галузі хімічних речовин і хімічної продукції, де випуск продукції за окремими видами знизився на 40 % через запровадження режиму простою на основних підприємствах галузі. У галузі металургії та машинобудування, легкій промисловості зменшено виробництво. На результатах роботи підприємств промислового комплексу позначилося зростання цін на сировину та матеріали, порушення логістичних ланцюгів постачання у зв'язку з військовими діями, планові і аварійні вимкнення електроенергії.

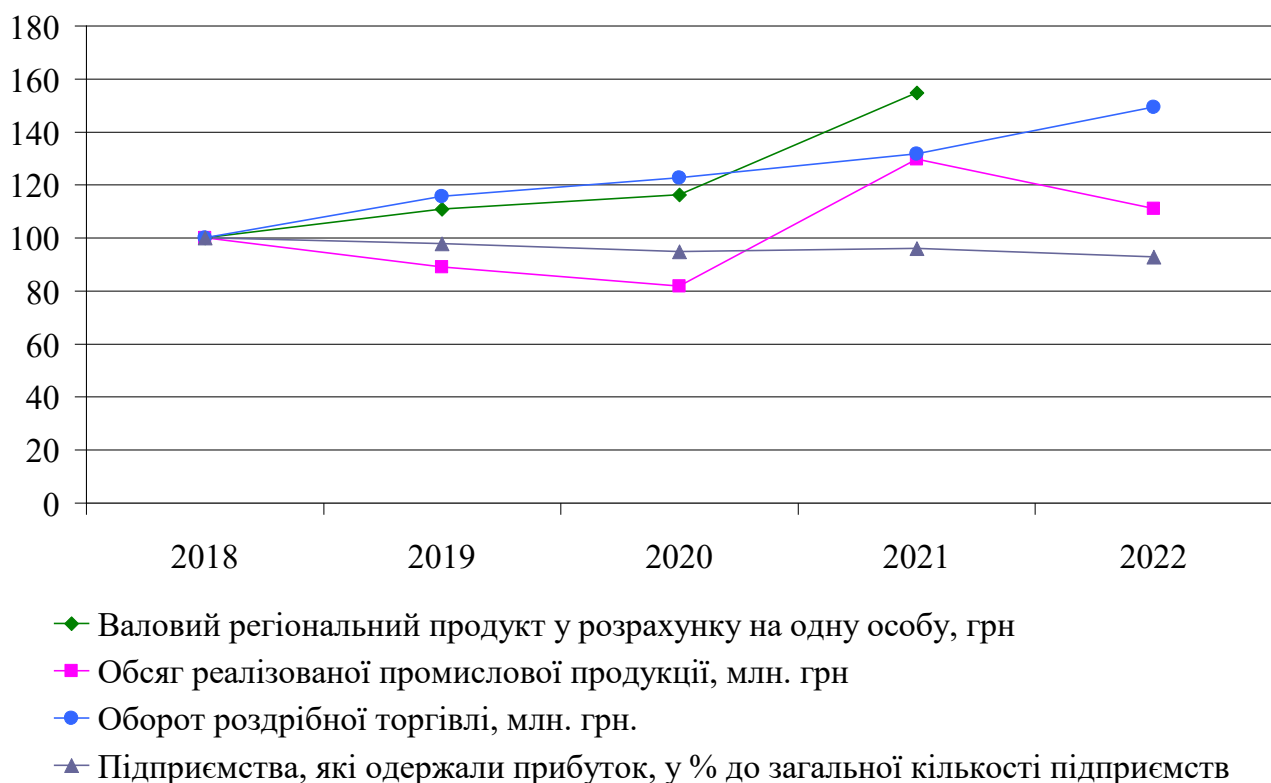

Рисунок 2.1 – Динаміка показників економічного розвитку Івано-Франківської області

Показник «оборот роздрібної торгівлі» охоплює інформацію по підприємствах та фізичних особах-підприємцях, які займаються є роздрібною торгівлею. В області оборот роздрібної торгівлі протягом 2018-2022 рр. збільшується на 49,27%. За цим показником область посіла 14 місце серед регіонів України у 2021 році. Через торгову мережу підприємств (юридичних осіб) у 2021р. продано товарів на суму 17,1 млрд.грн, з неї понад 37% – це обсяги від продажу продовольчих товарів, 63% – непродовольчих. у січні 2022р. склав 3328,6 млн.грн, що у порівнянних цінах на 26,2% більше від обсягу січня 2021р. У 2022р. склав 3328,6 млн.грн, що у порівнянних цінах на 26,2% більше від обсягу січня 2021р. Оборот роздрібної торгівлі зріс завдяки збільшенню кількості населення області за рахунок притоку людей з південно-східних областей України.

У Івано-Франківській області питома вага підприємств які одержали прибуток зменшилась з 78,1% у 2021 р до 75,6% у 2022 р. максимальна частка прибуткових підприємств у досліджуваній період була у 2018 р. і становила 81,4%. Найбільше таких підприємств займалися сільськогосподарською діяльністю, оптовою та роздрібною торгівлею.

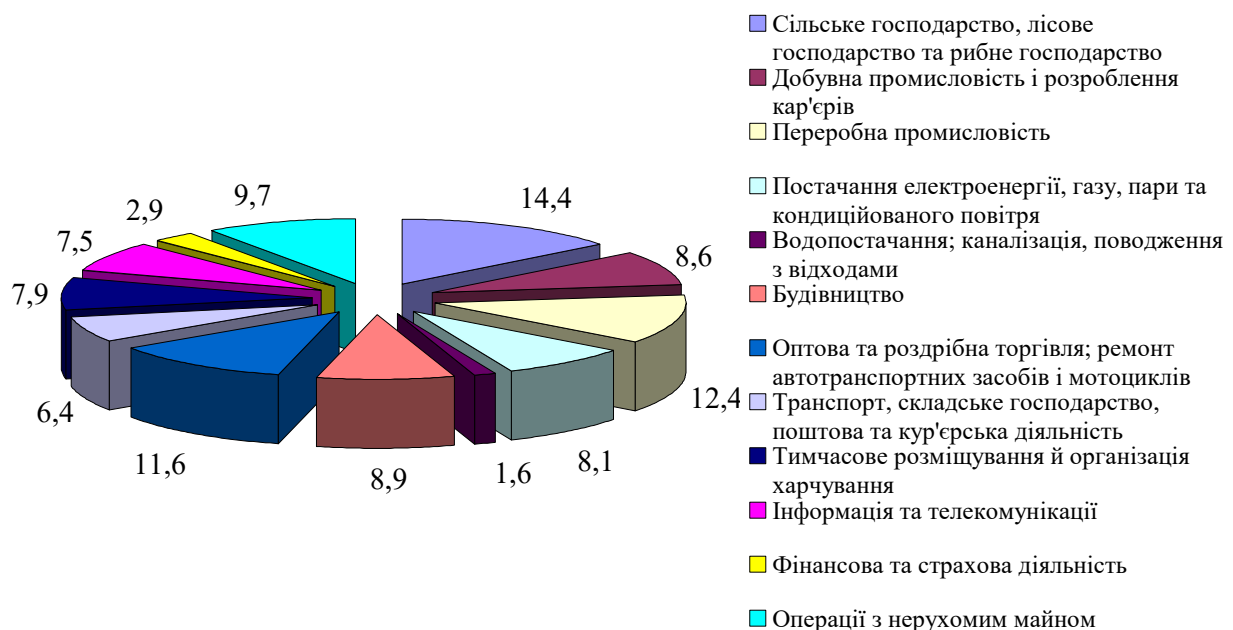

Рисунок 2.2 - Структура валової доданої вартості видів економічної

діяльності Івано-Франківської області у 2021 році

Основні напрямки економічної діяльності в області включають промисловість (21%), торгівлю (11,6%), та сільське господарство (14,4%).

Промисловість є ключовим сектором економіки Івано-Франківської області, займаючи частку 21%. Цей регіон відзначається високою валовою доданою вартістю, що становить 2,4% у загальній економічній активності України. У структурі економічної діяльності Івано-Франківської області відзначається значна роль переробної промисловості, яка складає 12,4%. Другим за важливістю сектором є сільське господарство, що займає 14,4% (рис. 2.2). Переробна промисловість області представлена різноманітними галузями, такими як виробництво хімічної продукції, гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції, виробів з деревини та паперу.

Найбільші промислові комплекси розташовані в ключових містах області, таких як Бурштин, Івано-Франківськ, Калуш, а також в Надвірнянському, Рожнятівському, Тисменицькому та Долинському районах. У 2022 році багато підприємств тимчасово припинили свою роботу у зв'язку із безпосередньою військовою загрозою або обмеженим доступом до ринків збуту чи сировини. Ці події призвели до кардинальних змін не лише у системі міжгалузевих зв'язків, але й у структурі економіки в цілому. У 2023 році важливим стимулом для подальшого промислового розвитку області може стати відновлення виробництва хімічної продукції (ТОВ «Карпатнафтохім»), модернізація виробничих потужностей та залучення інвестиційних ресурсів (ДП «ВО Карпати», ТОВ «Галвапно»), впровадження заходів для зменшення споживання енергоресурсів (ТОВ «Уніплит», ТОВ «Інтелком»), відновлення функціонування релокованого бізнесу на території області, розбудова мережі індустріальних парків (індустріальний парк «Бурштин», індустріальний парк «Kalush Industrial HUB», індустріальний парк «Долина»).

Ще одним суттєвим розділом економіки є сільське господарство. За обсягом виробництва продукції, який припадає на 100 гектарів сільськогосподарських угідь, Івано-Франківщина посідає третє місце.

Прикарпаття уникнуло активних бойових дій, але загальна напруженість в умовах воєнного стану відзначилася, виявивши свої наслідки під час жнив. Напрямки проблем включають дефіцит і значне подорожчання пального, порушення логістики у постачанні насіння, міндобрив та засобів захисту рослин. Сільськогосподарський комплекс має визначальний вплив на розвиток та стабільне функціонування економіки регіону. Його частка у валовій доданій вартості регіону складає майже 14,4%, за обсягами посідаючи друге місце після промисловості. Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва за січень-жовтень 2022 року, у порівнянні з попереднім роком, склав 96,2 відсотка.

У Івано-Франківській області ключову роль у реалізації соціально-економічних процесів відіграє людський фактор. Питома вага зайнятого населення в загальній чисельності наявного населення області становила 53,8% у 2021 році. Протягом 2018-2021 рр. цей показник залишався практично незмінним. У той же час рівень безробіття збільшився на 11,54%, і ця тенденція виявилася особливою у 2020 році, в результаті «коронакризи» та карантинних обмежень. Демографічні процеси включають природне скорочення населення та міграцію за кордон, що негативно впливає на трудовий потенціал регіону (табл. 2.3).

У 2021 році середня номінальна заробітна плата в області становила 11988 грн. Порівняно з 2020 роком індекс номінальної заробітної плати склав 120,1%, реальної – 109,8%. За рівнем середньої номінальної заробітної плати область посіла 16 місце серед регіонів України за 2021 рік, за індексом реальної заробітної плати – 16–17 місце в порівнянні з 2020 роком.

Найбільш високі заробітки на Івано-Франківщині отримували працівники державного управління й оборони (14,5 тис. грн), транспорту (14,1 тис. грн), фінансової та страхової діяльності (14,0 тис. грн), сільського, лісового та рибного господарства (14,0 тис. грн), промисловості (13,0 тис. грн), тимчасового розміщування й організації харчування (12,6 тис. грн). Найменший розмір заробітної плати зафіксовано у працівників мистецтва, спорту та розваг (8,2 тис. грн), які виконували роботи у будівництві (8,4 тис. грн), здійснювали

операції з нерухомим майном (8,7 тис. грн).

Таблиця 2.3 – Динаміка показників соціального розвитку регіонів

Роки	Івано-Франківська область				
	Сума, тис. грн	Абсолютний приріст		Темпи росту,%	
		базис.	ланц.	базис.	ланц.
Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн					
2018	5317,6	-	-	100	-
2019	5150,1	-167,5	-167,5	96,85	96,85
2020	9743,7	4426,1	4593,6	183,23	189,19
2021	11988	6670,4	2244,3	225,44	123,03
Рівень безробіття населення у віці 15-70 років (за методологією МОП), %					
2018	7,8	-	-	100	-
2019	7,2	-0,6	-0,6	92,31	92,31
2020	8,4	0,6	1,2	107,69	116,67
2021	8,7	0,9	0,3	111,54	103,57
Питома вага зайнятого населення в чисельність наявного населення, %					
2018	55,6	-	-	100	-
2019	56,6	1	1	101,80	101,80
2020	55,4	-0,2	-1,2	99,64	97,88
2021	53,8	-1,8	-1,6	96,76	97,11
Кількість студентів закладів вищої освіти у розрахунку на 10000 населення					
2018	269	-	-	100	-
2019	271	2	2	100,74	100,74
2020	258	-11	-13	95,91	95,20
2021	261	-8	3	97,03	101,16

Протягом 2022 року серйозні випробування на ринку праці супроводжувалися відсутністю статистичних даних, що суттєво обмежило можливості оцінки реального стану та характеру змін в області та Україні в цілому.

Основними факторами, що вплинули на погіршення ситуації на ринку праці, стали економічна й міграційна кризи, а також введення воєнного стану й мобілізації. російська агресія суттєво позначилася на економіці, знизивши ВВП країни на більше ніж 30%, призвівши до дефіциту національної валюти та зростання цін. Втрата особистої безпеки населення призвела до масового виїзду людей за кордон. У 2022 році понад 8 млн осіб залишили країну, а близько 5 млн стали внутрішньо переміщеними особами. Мобілізація також вплинула на ринок праці, змінивши попит і пропозицію, а також збільшивши дефіцит кадрів.

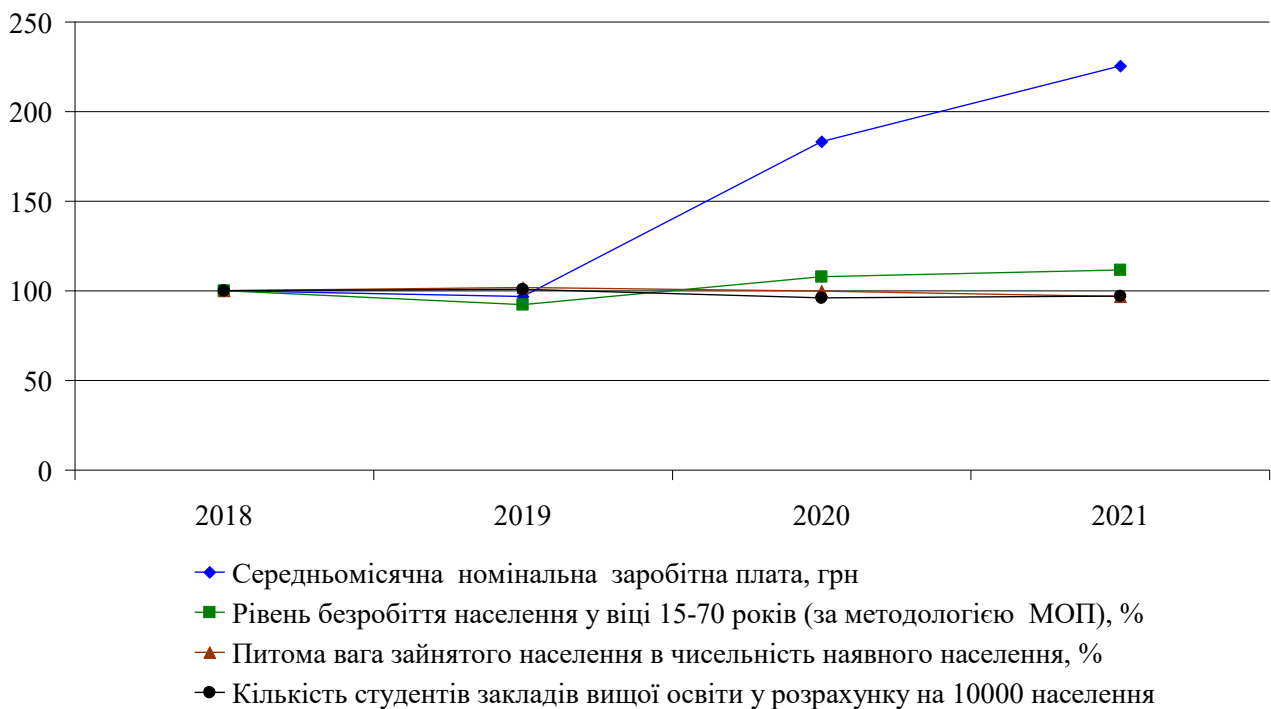

Рисунок 2.3 - Динаміка показників соціального розвитку Івано-Франківської області

Негативною тенденцією є поступове зменшення кількості студентів вищої освіти в розрахунку на 10000 населення в області. В Івано-Франківській області за 2018-2020 рр. цей показник зменшився на 4,8% . У 2021 році цей показник збільшився на 1,16% по відношенню до попереднього року.(рис. 2.3).

Функціонування регіональної економіки, розвиток продуктивних та територіальний поділ праці знаходять в залежності від рівня розвитку інфраструктури і одночасно впливають на її стан. Аналіз вантажообігу автомобільного транспорту в Івано-Франківській області за період з 2018 по 2021 роки демонструє динаміку змін у цьому секторі. У 2018 році базовий рік відзначався вантажообігом на рівні 1486,4 млн. ткм. У наступні роки відбулися зміни: у 2019 році спостерігався приріст 0,13%, у 2020 році спостерігався ріст на 2,4%, але в 2021 році відбувся різкий спад.

У ситуації загострення проблем в охороні здоров'я, особливо важливим стає поступове зменшення кількості ліжок у лікарнях. Протягом аналізованого періоду відмічається загальне скорочення ліжок на 6,68%. Ця динаміка може впливати на ефективність медичної допомоги та вимагає уваги та стратегічного планування в галузі охорони здоров'я.

З іншого боку, позитивним явищем є поступове збільшення житлового фонду протягом вказаного періоду.

Таблиця 2.4 - Динаміка показників розвитку інфраструктури

Роки	Івано-Франківська область				
	Сума, тис. грн	Абсолютний приріст		Темпи росту, %	
		базис.	ланц.	базис.	ланц.
Вантажообіг автомобільного транспорту, млн.ткм					
2018	1486,4	-	-	100	-
2019	1488,3	1,9	1,9	100,13	100,13
2020	1522	35,6	33,7	102,40	102,26
2021	1120,044	-366,356	-401,956	75,35	73,59
Перевезено вантажів, тис. Т					
2018	15248	-	-	100	-
2019	16497	1249	1249	108,19	108,19
2020	17741,3	2493,3	1244,3	116,35	107,54
2021	16311,9	1063,9	-1429,4	106,98	91,94

Кількість лікарняних ліжок, одиниць					
2018	10213	-	-	100	-
2019	9932	-281	-281	97,25	97,25
2020	9846	-367	-86	96,41	99,13
2021	8627	-1586	-1219	84,47	87,62
Житловий фонд , млн.м2					
2018	37,5	-	-	100	-
2019	38,6	1,1	1,1	102,93	102,93
2020	38,9	1,4	0,3	103,73	100,78
2021	37,1	-0,4	-1,8	98,93	95,37
Кількість підприємств у сфері фінансової та страхової діяльності					
2018	77	-	-	100	-
2019	81	4	4	105,19	105,19
2020	81	4	0	105,19	100,00
2021	83	6	2	107,79	102,47

Фінансово-інвестиційний потенціал сьогодні відіграє вирішальне значення в економічному розвитку області. На сьогодні Івано-Франківська область створює умови для облаштування внутрішньо переміщених осіб і релокалізації бізнесу. Основними пріоритетами фінансово-бюджетної діяльності на найближчу перспективу мають стати: розбудова виробничої та соціальної інфраструктури, розвиток людського та соціального капіталу. В інвестиційній площині першочергова увага повинна приділятися розробці якісних інвестиційних пропозицій для вітчизняних та закордонних інвесторів (насамперед у сферах харчопереробки, будівництва, приладобудування, легкої та деревообробної промисловості тощо), а також розбудові індустріальних і технологічних парків, створенню інноваційних кластерів, формуванню бізнес-інкубаторів тощо. Залучення інвестицій до сфери видобутку вуглеводнів та до модернізації генеруючих і передавальних потужностей. Адже наявні поклади

цих ресурсів у Івано-Франківській області та інших західних областях можуть приваблювати інвесторів із цілого світу, особливо на тлі неадекватної поведінки на глобальному енергетичному ринку російських компаній. Ще одним пріоритетом розвитку енергетичного сектора є відновлювана енергетика. Зокрема, цей сегмент найближчим часом може притягнути додаткові інвестиції, які, з одного боку, мають непогані умови для розбудови мережі сонячних і вітрових електростанцій, а з іншого – володіють достатнім потенціалом для створення сучасної інфраструктури й генерації, і транспортування електроенергії.

2.2 Аналіз капітальних інвестицій Івано-Франківської області

Діяльність суб'єктів господарювання суттєво впливає на соціально-економічну стабільність регіонів. Економіка Івано-Франківської області є досить різноманітною, охоплюючи ключові галузі, такі як сільське господарство, виробництво електроенергії, будівельні матеріали, добувна та переробна промисловість, торгівля.

Подальший розвиток регіону залежить від різноманітних факторів, з яких інвестиційні процеси є важливим складником. Розвиток економіки передбачає створення нових підприємств, впровадження інноваційних технологій та оновлення основних засобів, що досягається завдяки капітальним інвестиціям.

Проведемо аналіз капітальних інвестицій в регіоні, оскільки він надає можливість оцінити реальний стан інвестування. Згідно з таблицею 2.5, динаміка капітальних інвестицій в Івано-Франківській області протягом 2018-2020 років має різний характер. Загальний обсяг капітальних інвестицій поступово зменшується на 32,53%, з 9393,7 млн. грн. до 6338 млн. грн. Однак у 2021 році відзначається зростанням на 32,66%. За 2021 року підприємства та організації області освоїли 8408,2 млн. грн капітальних інвестицій, що становить 6174 грн на одну особу населення. Область посіла 15-те місце за обсягом освоєних капітальних інвестицій загалом і 20-те за розрахунками на

одну особу серед інших регіонів України (рис. 2.4).

Таблиця 2.5 - Динаміка капітальних інвестицій в регіонах

Показники	Рік	Значення показника	Абсол. приріст		темп росту		темп приросту	
			баз.	ланц.	баз.	ланц.	баз.	ланц.
Капітальні інвестиції, млн. грн.	2018	9393,7	-	-	100	-	-	-
	2019	9305,5	-88,2	-88,2	99,06	99,06	-0,94	-0,94
	2020	6338	-3055,7	-2967,5	67,47	68,11	32,53	-31,89
	2021	8408,2	-985,5	2070,2	89,51	132,66	10,49	32,66
Капітальні інвестиції на одну особу, грн.	2018	6840,24	-	-	100	-	-	-
	2019	6801,77	-38,47	-38,47	99,44	99,44	-0,56	-0,56
	2020	4656,53	-2183,71	-2145,24	68,08	68,46	31,92	-31,54
	2021	6174	-666,24	1517,47	90,26	132,59	-9,74	32,59

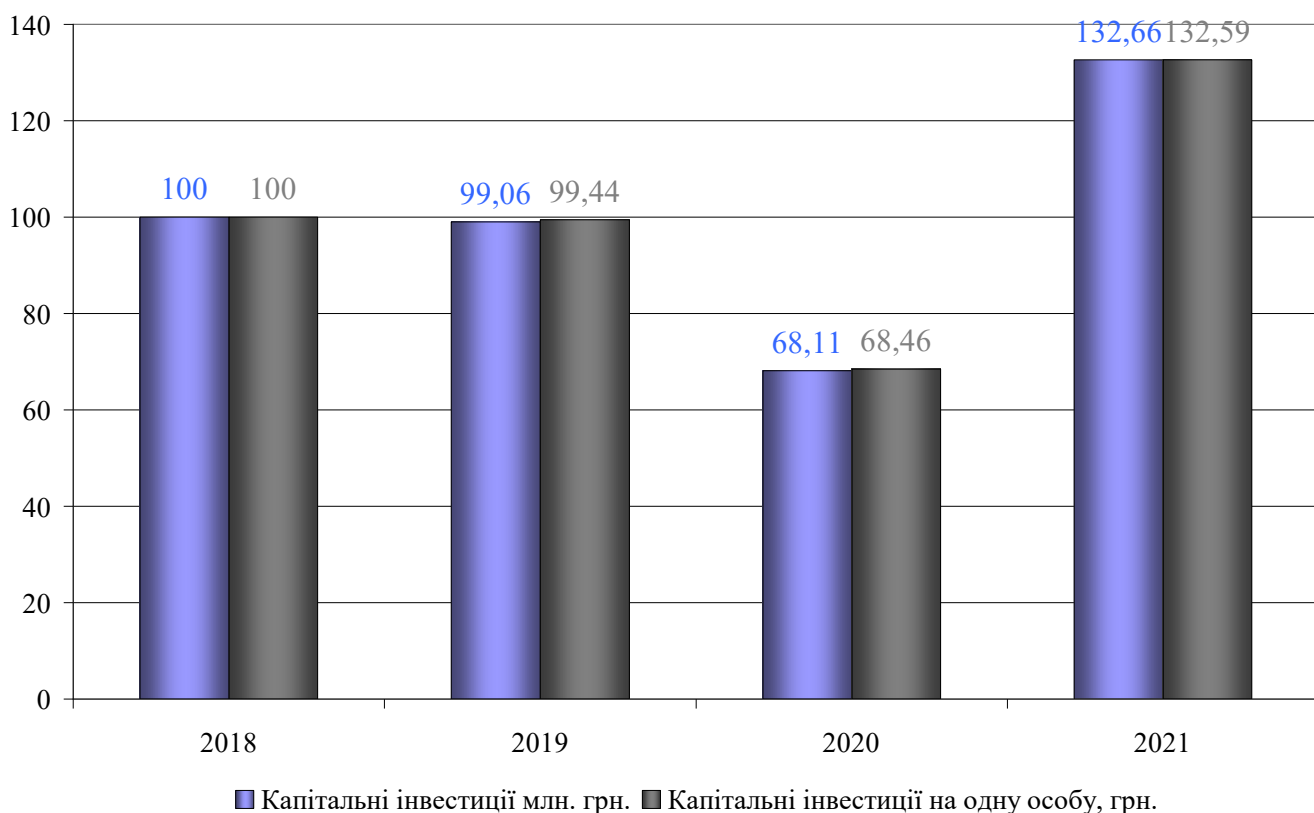

Рисунок 2.4 – Динаміка капітальних інвестицій в Івано-Франківській області за 2018-2021 роки.

Аналіз розподілу капітальних інвестицій за видами активів свідчить про те, що найбільший обсяг інвестицій спрямований у сферу матеріальних активів

(табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Структура капітальних інвестицій за видами активів в Івано-Франківській області за 2018-2020 роки.

Показники	Івано-Франківська область			
	Роки			
	2018	2019	2020	2021
Інвестиції у матеріальні активи, (тис. грн.)	9221431	9218401	6172754	8408276
Питома вага інвестиції у матеріальні активи, %	98,1	99,0	97,4	98,2
Інвестиції у нематеріальні активи, (тис. грн.)	172279	87078	165274	193180
Питома вага інвестиції у нематеріальні активи, %	1,9	1,0	2,6	2,3

У Івано-Франківській області протягом 2018 року питома вага капітальних інвестицій у нематеріальні активи складала 1,9%. За два роки, до 2020 року, цей показник збільшився до 2,6%. Проте у 2021 році відбулося зниження до рівня 2,3% (рис. 2.5).

У структурі капітальних інвестицій питома вага матеріальних активів складає найбільший відсоток у машини, обладнання та інвентар, що становлять 25,6%. В середньому 25,1% капітальних інвестицій у регіоні припадає на інженерні споруди та нежитлові будівлі. Житлові будівлі в структурі капітальних інвестицій Івано-Франківської області складають 16,8%.

У 2021 році інвестиції у нематеріальні активи становили 2,3% від загальної суми капітальних інвестицій в області. Серед них більша частка капіталовкладень спрямована у сферу програмного забезпечення та баз даних.

За видами економічної діяльності промисловість визначається як основний сектор, який забезпечує найбільшу частку в загальній сумі

капітальних інвестицій. Розподіл капітальних інвестицій в Івано-Франківській області показує, що найбільший вклад здійснено у розвиток підприємств промислової діяльності, що становить 36,6% від загальнообласного обсягу капітальних інвестицій. Зокрема, підприємства переробної промисловості займають 23,8%, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря — 9,7%, добувна промисловість та розроблення кар'єрів — 1,9%, а водопостачання, каналізація, поводження з відходами — 1,2%.

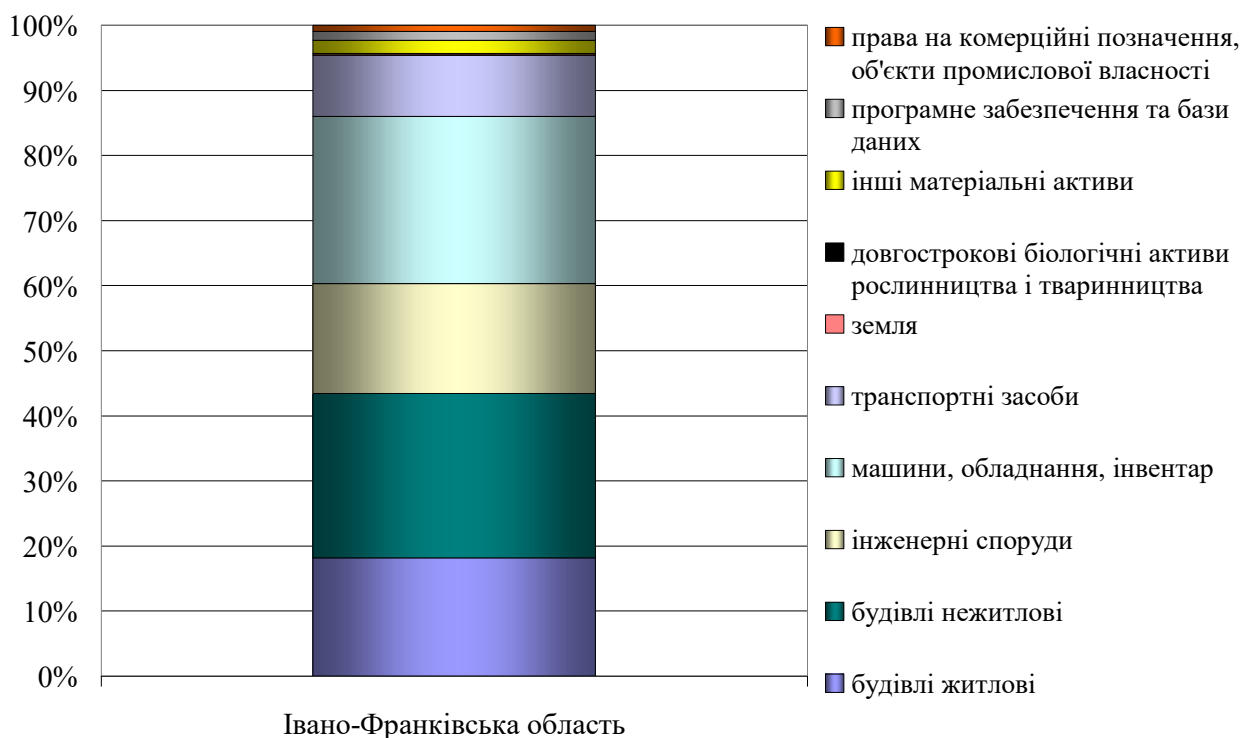

Рисунок 2.5 – Структура капітальних інвестицій за видами активів у 2021 р.

У переробній промисловості 45,7% загального обсягу капітальних інвестицій освоєно підприємствами, що спеціалізуються на виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції. Також значну частку складають підприємства, які виготовляють харчові продукти, напої та тютюнові вироби (13,9%), а також виробництво виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність (12%).

За іншими секторами важливими є частки капітальних інвестицій у будівельній діяльності (21,5%), сільському, лісовому та рибному господарстві (11,5%), закладах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (9%), державному управлінні й обороні, обов'язковому соціальному страхуванні (6,5%) і організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном (5,1%).

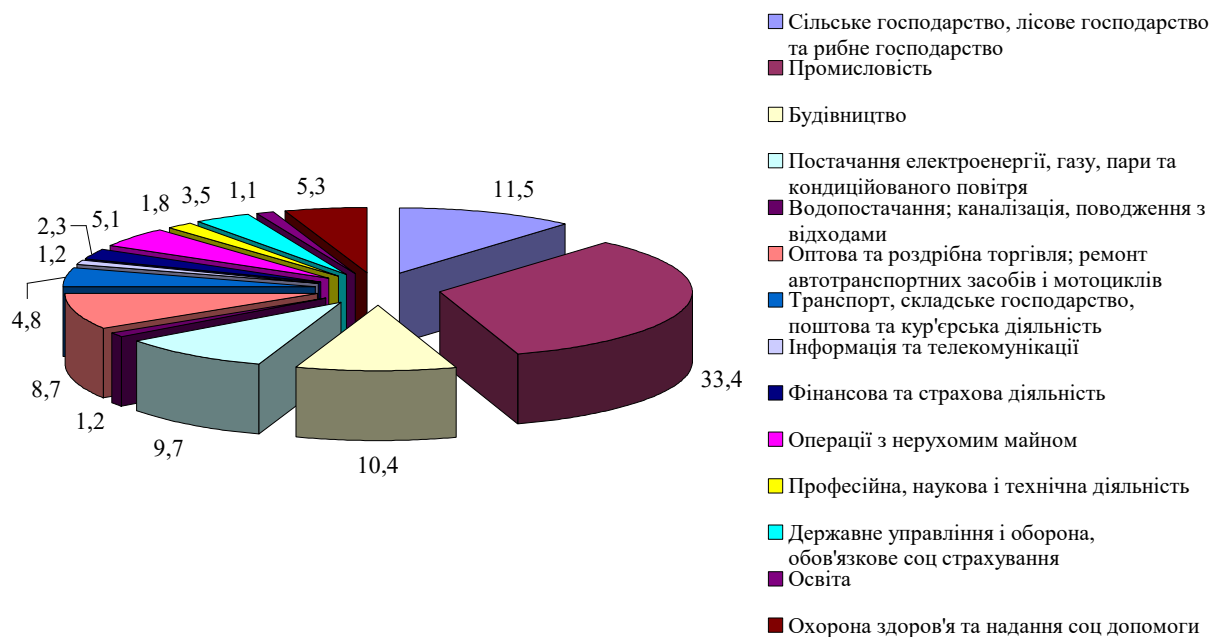

Рисунок 2.6 – Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності у Івано-Франківській області за 2021 р.

Аналіз соціально-економічного потенціалу Івано-Франківської області показав, що він є достатнім для забезпечення стійкого розвитку інноваційної діяльності в області за аналізований період, але важливо відзначити, що рівень інноваційної активності промислових підприємств залишався на низькому рівні. Тим не менше, варто враховувати, що саме інноваційна активність цих підприємств визначає успішний розвиток інноваційної сфери області та є ключовим фактором для формування її конкурентоспроможності.

У зв'язку з невеликим рівнем інноваційної активності промислових підприємств, особливо в умовах невизначеності зовнішнього середовища,

важливим стає аналіз та дослідження основних тенденцій розвитку інноваційної діяльності в цьому секторі Івано-Франківської області.

Таблиця 2.7 – Динаміка показників інноваційної діяльності підприємств Івано-Франківської області за 2018-2021 роки.

Роки	Сума, тис. грн	Абсолютний приріст		Темпи росту, %	
		базис.	ланц.	базис.	ланц.
Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, %					
2018	22,7	-	-	100	-
2019	22,5	-0,2	-0,2	99,12	99,12
2020	19,9	-2,8	-2,6	87,67	88,44
2021	23,5	0,8	3,6	103,52	118,09
Кількість впроваджених у виробництво нових технологічних процесів, од					
2018	17	-	-	100	-
2019	23	6	6	135,29	135,29
2020	14	-3	-9	82,35	60,87
2021	21	4	7	123,53	150,00
Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, осіб					
2018	497	-	-	100	-
2019	526	29	29	105,84	105,84
2020	511	14	-15	102,82	97,15
2021	593	96	82	119,32	116,05
Кількість впровадженої інноваційної продукції промисловими підприємствами, од					
2018	105	-	-	100	-
2019	105	0	0	100,00	100,00
2020	94	-11	-11	89,52	89,52
2021	118	13	24	112,38	125,53
Кількість підприємств, що впроваджували інновації, од					
2018	23	-	-	100	-
2019	19	-4	-4	82,61	82,61
2020	23	0	4	100,00	121,05

2021	25	2	2	108,70	108,70
------	----	---	---	--------	--------

Протягом розглянутого періоду в Івано-Франківській області відзначається тенденція до зменшення кількості діючих суб'єктів господарювання, що відображається і на динаміці інноваційно-активних підприємств регіону. Зауважимо, що аналогічні зміни відбуваються в усіх регіонах України протягом 2018–2020 років, що призвело до суттєвого зменшення кількості інноваційно-активних підприємств.

Загальний обсяг інноваційно-активних підприємств області у 2021 році склав 23,5%. Найбільш активними серед них виявились підприємства, що спеціалізуються на виробництві хімічних речовин і продукції, машинобудуванні, текстильному та швейному виробництві, а також виготовленні продуктів харчування. У 2021 році на інноваційні проекти в області було вкладено 230,7 млн. грн, зокрема у придбання машин, обладнання та програмного забезпечення.

Відзначається негативна динаміка у впровадженні нових технологічних процесів протягом 2019–2020 років, а також відсотковий спад реалізації інноваційної продукції. Кількість інноваційно активних промислових підприємств зменшилась з 28 до 23.

Найактивніше в інноваційній діяльності брали участь підприємства Івано-Франківська, що спеціалізуються на виробництві харчових продуктів, текстилю, одягу, шкіри, деревини, паперу, хімічних речовин, гуми та пластмас. На 31 грудня 2021 року найбільші обсяги прямих інвестицій були спрямовані в підприємства промисловості та в установи та організації, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю, а також займаються ремонтом автотранспортних засобів і мотоциклів. Основним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій. Частка кредитів банків та інших позик у загальних обсягах капіталовкладень склала 5,0%.

У контексті військової агресії з боку російської федерації та введення

воєнного стану в Україні згідно з Указом Президента України від 24.02.2022 № 64 "Про введення воєнного стану в Україні", Верховна Рада України та Уряд активно працюють над відновленням економіки та наданням підтримки підприємцям України для повернення інвестицій в країну.

З метою стимулювання привабливості України для стратегічних інвесторів та створення нових робочих місць прийнято Закон України "Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні". Ще одним інструментом для залучення інвестицій є індустриальні парки, які представляють собою потенційні промислові території для релокації компаній із інших країн з метою диверсифікації ланцюгів поставок та сприяють скороченню часу до початку роботи компаній, враховуючи час на пошук оптимальної локації, будівництво та введення об'єктів в експлуатацію (Time-to-Market).

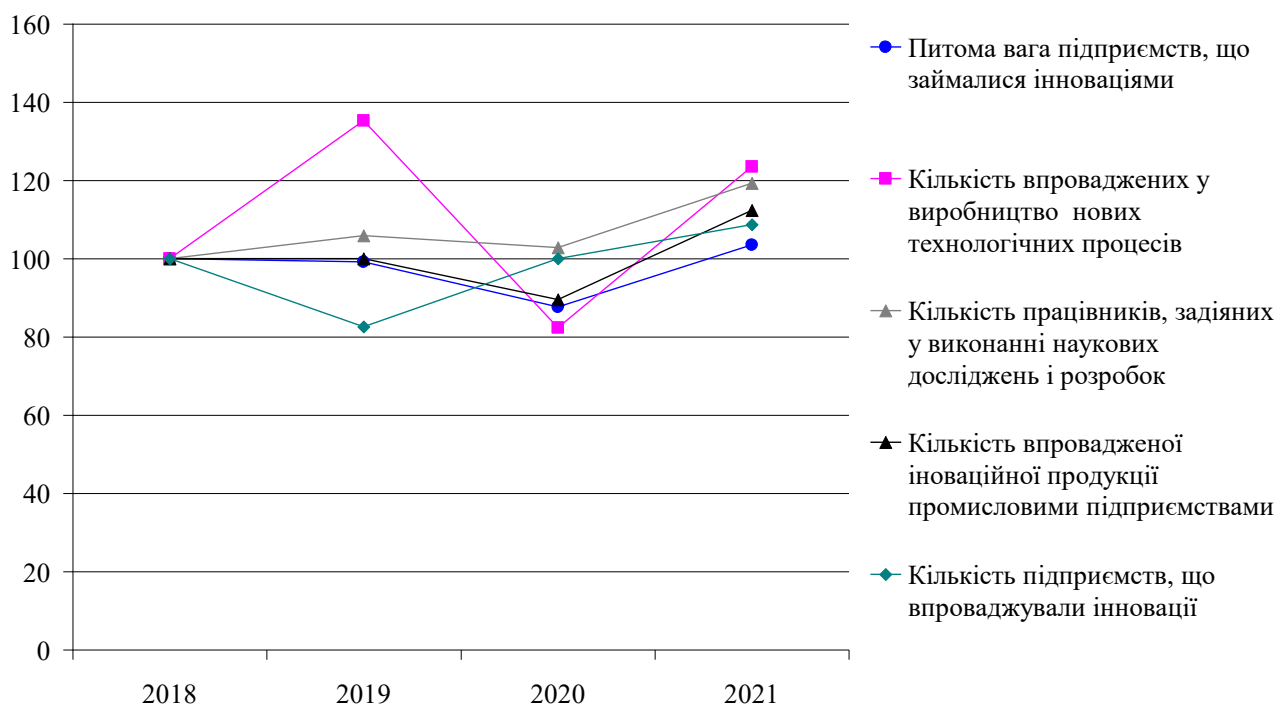

Рисунок 2.11 – Динаміка інноваційно-інвестиційної активності в Івано-Франківській області за 2018-2021 роки.

Важливим фактором, що зумовлює покращення інвестиційного клімату області є обсяги та структура фінансування капітальних вкладень в різні види діяльності. Для кращого розуміння цього аспекту, проведемо детальний аналіз капітальних інвестицій з урахуванням джерел фінансування (таб. 2.8).

Таблиця 2.8 – Динаміка та структура джерел фінансування інвестицій в регіонах

Показники	Роки							
	2018		2019		2020		2021	
	тис. грн.	у %	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Усього	8449435	100	8869337	100	5408796	100	8408234	100
у т.ч. за рахунок								
коштів державного бюджету	371912	4,4	674763	7,6	441855	8,2	315531	3,7
коштів місцевих бюджетів	1394444	16,5	1695278	19,1	972229	18,0	948788	11,3
власних коштів підприємств та організацій	4632107	54,8	3997781	45,1	2774903	51,3	5017565	59,7
кредитів банків та інших позик	252080	3	349617	3,9	104717	1,9	578307	6,9
коштів населення на будівництво житла	1588125	18,8	1492482	16,8	879974	16,3	935664	11,1
інших джерел фінансування	к	к	659416	7,5	к	4,3	612379	7,3

Протягом періоду з 2018 по 2020 роки фінансування капітальних вкладень в Івано-Франківській області поступово зменшувалося з 8972,55 млн. грн. до 5408,79 млн. грн., загальне зменшення становило 39,72%.

Основним джерелом фінансування інвестицій є власні кошти підприємств, чия питома вага коливається від 45,1% до 59,7%. Значна частка загального фінансування припадає на кошти населення, що спрямовані на будівництво житла, і їх питома вага знаходиться у межах 16,3%-21% в Івано-Франківській області. Вклад місцевих бюджетів у фінансування капітальних інвестицій становить від 12,8% до 19%.

Частка державного бюджету у фінансуванні збільшилася з 4,4% у 2018 році до 7,6% у 2019 році, але знову впала до 3,7% у 2021 році. Частка місцевих

бюджетів зростає з 16,5% у 2018 році до 19,1% у 2019 році, але знову зменшилася до 11,3% у 2021 році.

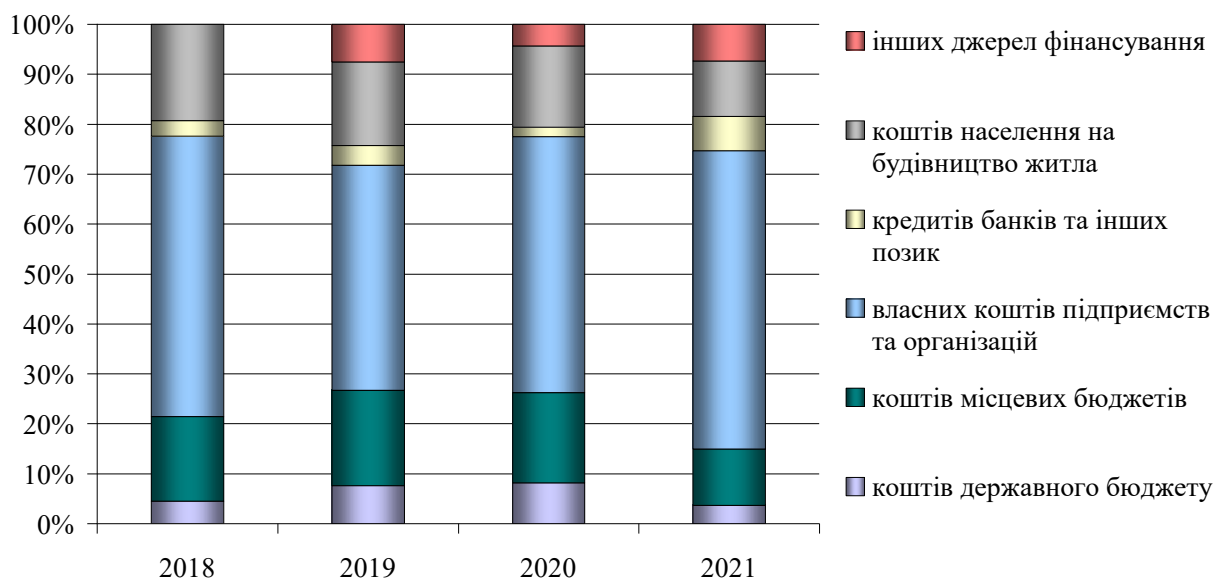

Рисунок 2.13 – Структура джерел фінансування інвестицій в Івано-Франківській області.

Щодо кредитів банків та інших позик, їх частка збільшилася з 3% у 2018 році до 3,9% у 2019 році і досягла 6,9% у 2021 році. Інші джерела фінансування склали 7,5% у 2019 році та 7,3% у 2021 році.

Отже, аналіз показав, що власні кошти підприємств є основним джерелом фінансування. Важливим є також внесок державного та місцевих бюджетів у фінансування.

2.3 Оцінка зовнішньоекономічної діяльності як складової інвестиційного клімату Івано-Франківської області

Аналіз зовнішньоекономічної діяльності відіграє ключову роль у визначенні інвестиційного клімату в області. Оцінка експорту та імпорту, залучення іноземних інвестицій та розвиток міжнародних бізнес-відносин стають важливими факторами, які визначають темпи економічного зростання.

Це також сприяє створенню нових робочих місць та дозволяє регіонам диверсифікувати свою економіку, що зменшує вразливість до внутрішніх ринкових коливань. Міжнародні партнерства сприяють обміну технологіями та інноваціями, що може поліпшити технічний рівень підприємств та підвищити їхню конкурентоспроможність. Залучення іноземних інвестицій також забезпечує додаткові фінансові ресурси для розвитку інфраструктури та інших ключових галузей. Аналіз конкурентоспроможності продукції та послуг на міжнародному ринку допомагає визначити сильні та слабкі сторони регіону. Це стимулює розробку стратегій для підвищення конкурентоспроможності та адаптації до змін у міжнародному бізнес-середовищі.

Залучення іноземних інвестицій може стати ключовим фактором для сталого економічного розвитку, покращення якості життя мешканців та забезпечення фінансової стійкості. У контексті сучасної геополітичної ситуації, де військові дії впливають на економіку, аналіз зовнішньо-економічної діяльності стає ще більш важливим для прийняття ефективних стратегічних рішень та забезпечення стабільності та розвитку області.

За даними таблиці, загальні обсяги експорту товарів з Івано-Франківської області зростали з 871,4 млн. доларів США у 2018 році до 1165,2 млн. доларів США у 2021 році, що становить 133,72% від базису 2018 року. Загальні обсяги імпорту товарів також зросли з 833,5 млн. доларів США у 2018 році до 995,7 млн. доларів США у 2021 році, що становить 119,46% від базису 2018 року.

Загальні обсяги експорту послуг з Івано-Франківської області зросли з 61,1 млн. доларів США у 2018 році до 74,3 млн. доларів США у 2021 році, що становить 121,60% від базису 2018 року. Загальні обсяги імпорту послуг також зросли з 18,7 млн. доларів США у 2018 році до 28,4 млн. доларів США у 2021 році, що становить 151,87% від базису 2018 року.

У січні–вересні 2022р. експорт товарів становив 510,1 млн.дол. США, імпорт – 470,7 млн.дол. У порівнянні з січнем–вереснем 2021 року обсяги експорту зменшились на 40,2%, імпорту – на 34,2%. Позитивне сальдо склало 39,4 млн.дол. (у січні–вересні 2021р. також позитивне – 146,2 млн.дол.).

Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 1,08 (у січні–вересні 2021р. –
Таблиця 2.9 - Динаміка показників зовнішньо-економічної діяльності Івано-
Франківської області

Роки	Сума, тис. грн	Абсолютний приріст		Темпи росту,%	
		базис.	ланц.	базис.	ланц.
Загальні обсяги експорту товарів, (млн.дол. США)					
2018	871,4	-	-	100	-
2019	911,4	40	40	104,59	104,59
2020	757,8	-113,6	-153,6	86,96	83,15
2021	1165,2	293,8	407,4	133,72	153,76
Загальні обсяги імпорту товарів(млн.дол. США)					
2018	833,5	-	-	100	-
2019	831,8	-1,7	-1,7	99,80	99,80
2020	641,4	-192,1	-190,4	76,95	77,11
2021	995,7	162,2	354,3	119,46	155,24
Коефіцієнт покриття експортом імпорту					
2018	1,05	-	-	100	-
2019	1,1	0,05	0,05	104,76	104,76
2020	1,18	0,13	0,08	112,38	107,27
2021	1.21	0,16	0,03	115,23	102,5
Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США					
2018	904,72	-	-	100	-
2019	894,64	-10,08	-10,08	98,89	98,89
2020	724,02	-180,7	-170,62	80,03	80,93
2021	889,4	-15,32	165,38	98,31	122,84
Прямі іноземні інвестиції на одну особу, дол. США					
2018	657,5	-	-	100	-
2019	654	-3,5	-3,5	99,47	99,47
2020	529,3	-128,2	-124,7	80,50	80,93

2021	624,3	-33,2	95	94,95	117,95
------	-------	-------	----	-------	--------

1,21). Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 103 країн світу.

В Україні експорт товарів збільшився на 38,4%, імпорт – на 34,1%. За обсягом експорту товарів область посіла 13 місце у державі.

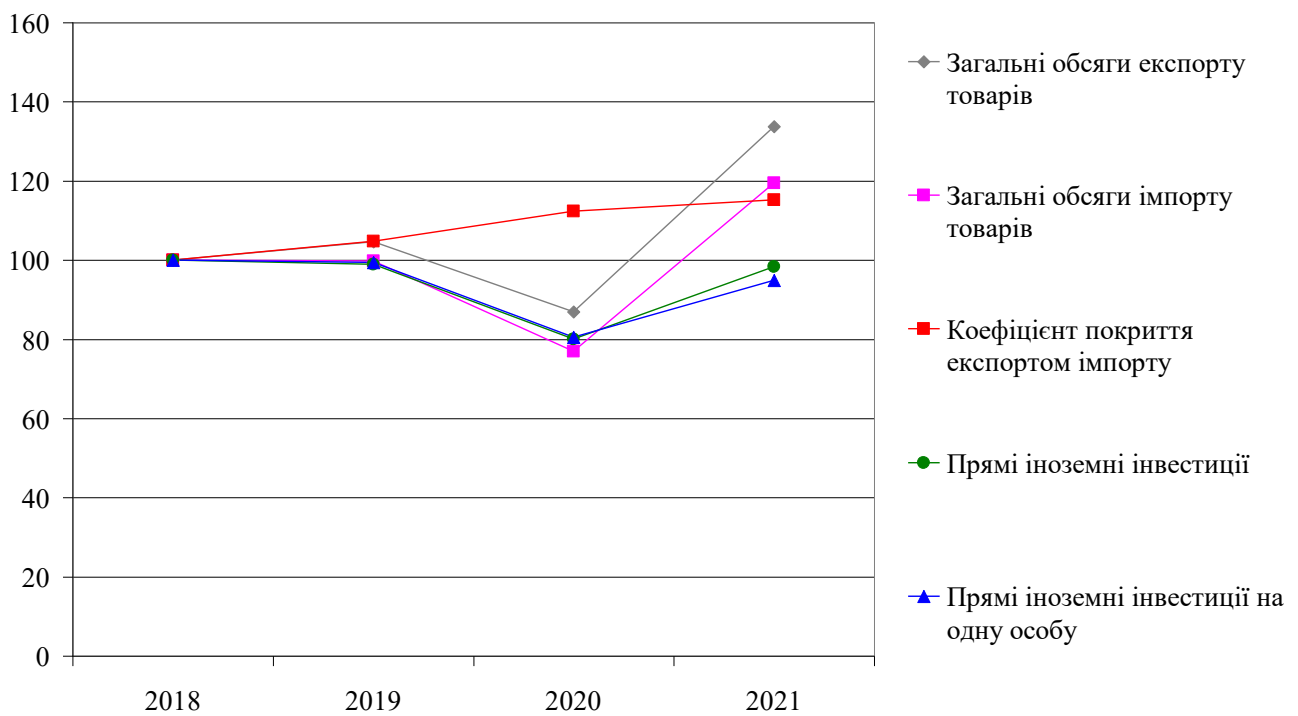

Рисунок 2.14 - Динаміка показників зовнішньоекономічної відкритості Івано-Франківської області

Івано-Франківська область успішно розвиває зовнішньоторговельні зв'язки, особливу увагу приділяючи співпраці з країнами Європейського Союзу. Співробітництво області охоплює такі країни, як Польща, Румунія, Чехія, Італія, Словаччина, Німеччина та Угорщина, які є ключовими партнерами у здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

Важливо відзначити, що Івано-Франківська область веде зовнішньоторговельні операції із партнерами із різних країн світу. Упровадження широкого спектру торговельних зв'язків з 103 країнами світу свідчить про глобальний характер економічної діяльності області та відкритість

до міжнародного співробітництва.

Таке широке географічне охоплення у зовнішньоторговельних відносинах вказує на стратегічний підхід області до розвитку свого експортного та імпортного потенціалу. Взаємовигідні партнерські зв'язки з країнами Європейського Союзу, а також із різними частинами світу, дозволяють області впевнено і ефективно взаємодіяти на світовому економічному ринку.

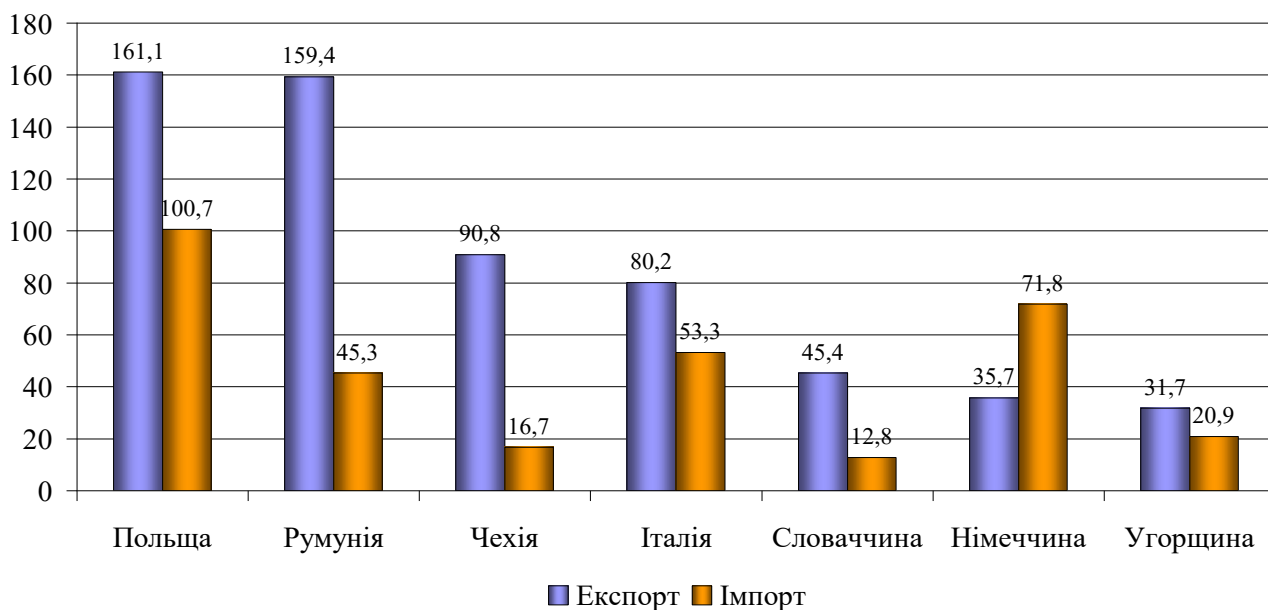

Рисунок 2.15 - Обсяги зовнішньої торгівлі товарами з окремими країнами ЄС у 2021 році

Збільшення кількості країн-партнерів в зовнішньоторговельних операціях сприяє диверсифікації економіки області та підвищує її стійкість до змін на світових ринках. Такий підхід до розвитку міжнародних відносин відображає прогресивний характер економічної стратегії Івано-Франківської області.

У 2021 році темпи зростання експорту товарів з Івано-Франківської області варіювалися від 111,2% в січні до 163,2% в липні. Ці показники свідчать про стабільний та позитивний розвиток зовнішньоторговельних операцій області протягом зазначеного періоду.

У 2022 році, в умовах війни, ситуація суттєво змінилась. Темпи зростання експорту в січні досягли 127,1%, пов'язано з попередніми контрактами та

відсутністю негативного впливу військових дій. Однак, в лютому спостерігається стрімке зниження до 110,8%, а в березні до 95,6%.

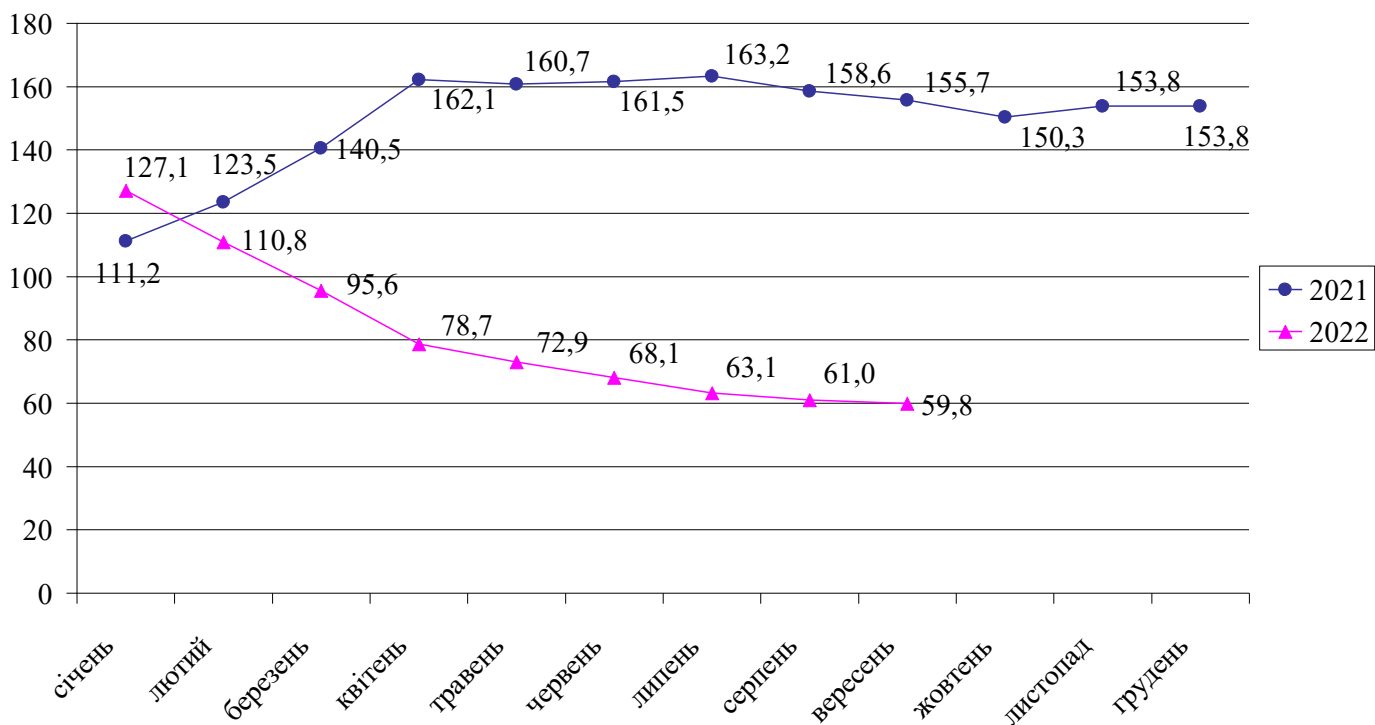

Рисунок 2.16 - Темпи зростання (зниження) імпорту товарів 2021-2022 роки

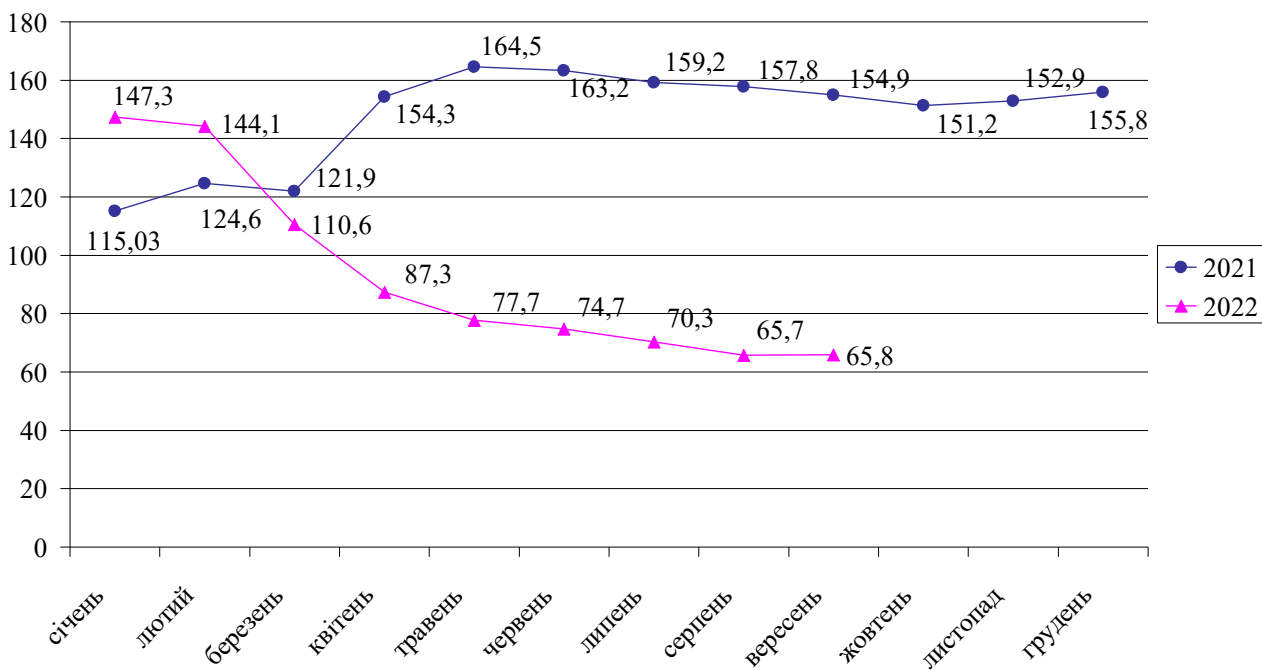

Рисунок 2.17 - Темпи зростання (зниження) імпорту товарів 2021-2022 роки

У 2021 році темпи зростання імпорту товарів в Івано-Франківській області варіювались від 115,03% в січні до 155,8% в грудні. Ці показники вказують на стійкий позитивний тренд у зовнішньоторговельних операціях області. Однак у 2022 році ситуація суттєво змінилась. У січні темпи зростання імпорту раптово зросли до 147,3%, що пов'язано з попередніми угодами, проте, в лютому спостерігається стрімке зниження до 144,1%, що свідчить про негативний вплив воєнно-політичних подій на зовнішньоторговельні процеси.

Економіка України поступово пристосовується до функціонування в умовах воєнного стану, що позначається на показниках зовнішньої торгівлі. Так, товарообіг України почав відновлюватися, навіть продемонстрував невелике зростання у вартісному вимірі на 4 %. Проте у фізичних обсягах товарообіг зменшився на рівнозначну величину.

Негативну динаміку експорту товарів не вдалося подолати. Обсяг експорту скоротився на 14 % до 19,4 млрд дол. США. Фізичні обсяги експорту зросли на 4 % завдяки вирішенню деяких проблем із логістикою, які виникли у зв'язку з російською агресією, що триває.

На відміну від експорту, вартісні обсяги імпорту товарів збільшилися на 20 % до 30,4 млрд дол. США, однак, фізичні обсяги імпорту впали на 26 %, що свідчить як про зростання світових цін на основні товари українського імпорту, так і про певні зміни у самій товарній структурі імпорту.

Значне зростання негативного сальдо торгівлі товарами, до понад 11 млрд дол. США, відбулося, зокрема, через значний дефіцит у торгівлі машинами, устаткуванням і транспортом, паливно-енергетичними товарами, продукцією хімічної промисловості, текстилем, текстильними виробами, взуттям та іншими товарами.

У географічній структурі зовнішньої торгівлі товарами понад 62 % експорту та майже 52 % імпорту припадало на ЄС, частка товарообігу з яким у підсумку зросла до 56 %. В умовах війни Україна, наскільки це можливо, використовує режим вільної торгівлі, передбачений поглибленою і всеохоплюючою зоною вільної торгівлі. Успішно також використовується

такий інструмент підтримки української економіки, як скасування ЄС торговельних обмежень на український експорт.

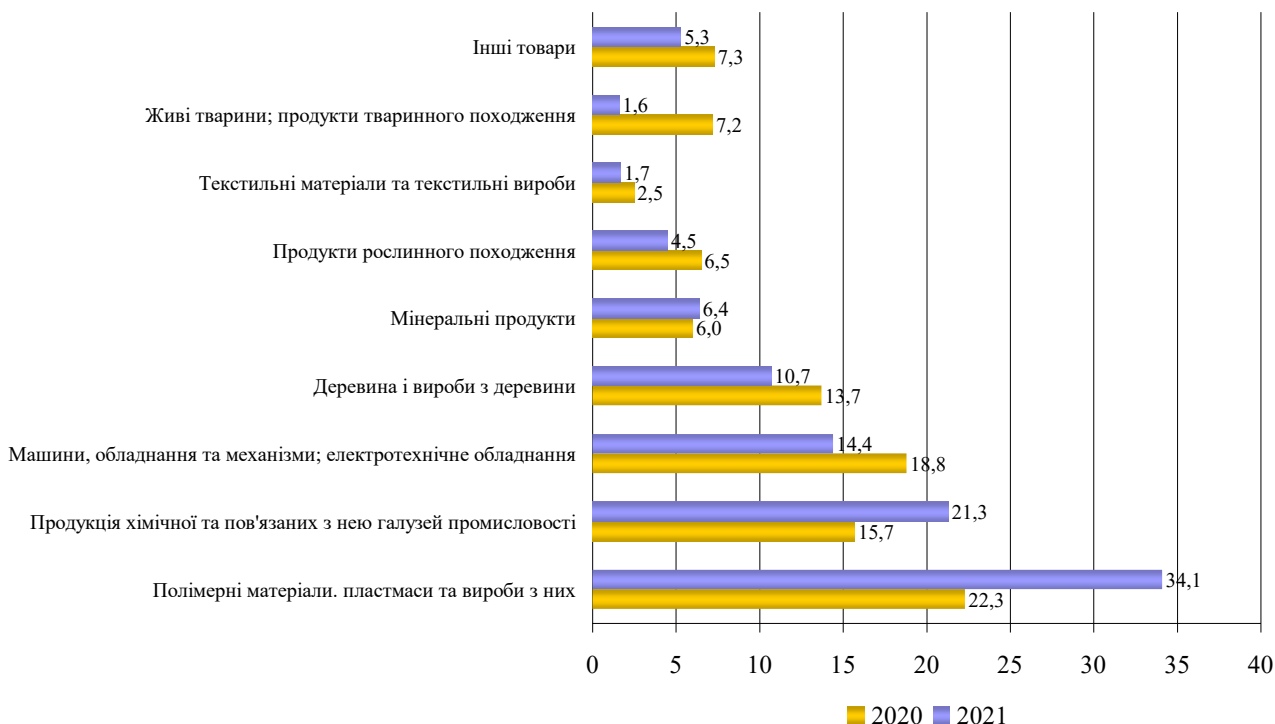

Рисунок 2.18 - Товарна структура експорту у Івано-Франківській області 2020-2021 році

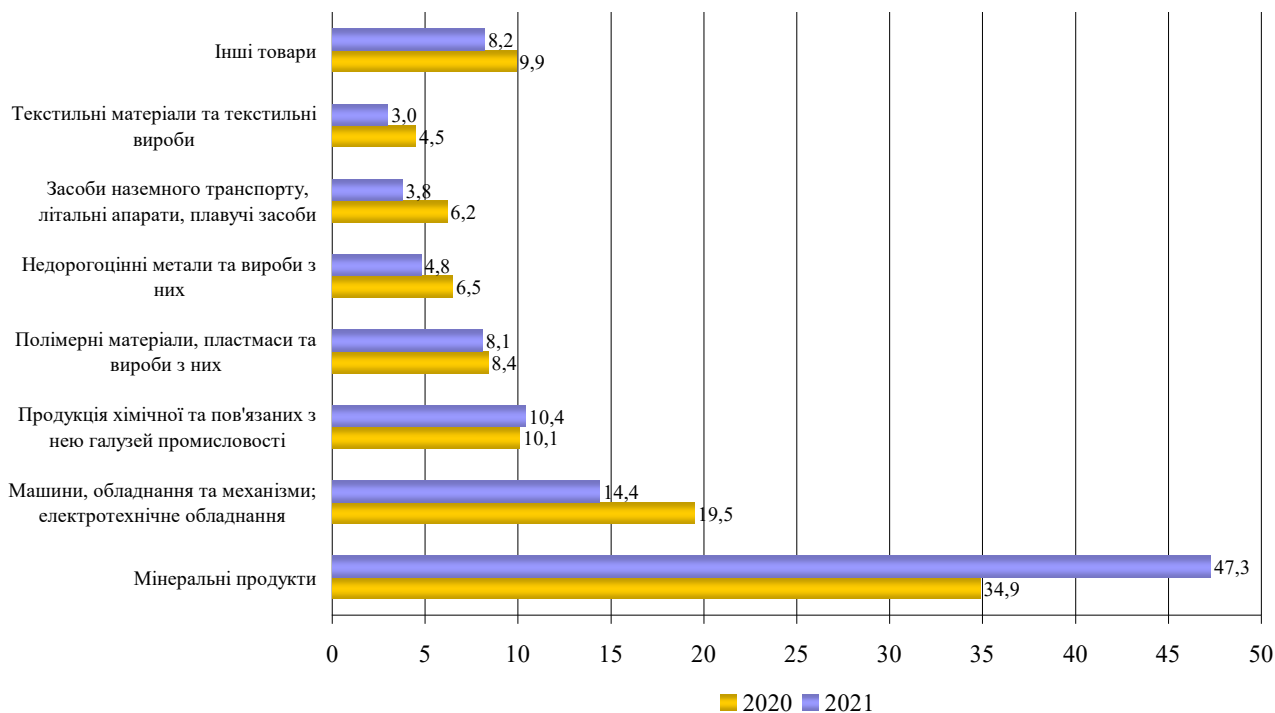

Рисунок 2.19 - Товарна структура імпорту у Івано-Франківській області

2020-2021 році

Проте зафіксовано зменшення вартісних обсягів експорту до ЄС на 10 %, це спричинене падінням обсягів експорту більшості товарних груп: паливно-мастильних матеріалів – на 53 %; капітального обладнання (крім транспортного обладнання) та його запчастин і аксесуарів – на 23 %; промислових матеріалів – на 20 %; споживчих товарів – на 18 %.

Прямою протилежністю експорту до ЄС був імпорт, який збільшився з ЄС на 35 %. Збільшилося ввезення товарів з ЄС за всіма, без винятку, основними групами товарів, що спричинило нарощування негативного сальдо у торгівлі.

Крім ЄС, значні обсяги товарних потоків також прямували до Китаю (8,5 %), Туреччини (8,2 %), Єгипту (2,9 %), Індії (1,6 %) та США (1,5 %). Серед основних торговельних партнерів найбільше поліпшився показник експорту до Туреччини (на 24 %). В структурі імпорту домінували різні види обладнання, зокрема електротехнічне та механічне, палива мінеральні, нафтопродукти, пластмаси та полімерні матеріали.

2.4. SWOT –аналіз інвестиційного клімату в Івано-Франківській області

З метою отримання чіткого уявлення про інвестиційний клімат Івано-Франківської області для іноземних інвесторів, проведено SWOT-аналіз. Згідно отриманих результатами можна визначити, що Івано-Франківська область хоча і має обмежену кількість сильних сторін, але існують можливості, які можуть бути реалізовані та покращать інвестиційний клімат в області для закордонних інвесторів у майбутньому. Однак, також існує значна кількість загроз та слабких сторін, що свідчить про необхідність ретельно вирішувати проблеми, щоб уникнути негативного впливу на інвестиційний клімат при мінімальних ризиках. В таблиці 2.10 наведено сильні та слабкі сторони Івано-Франківської області для оцінки інвестиційного клімату в регіоні.

Таблиця 2.10- Вихідна таблиця SWOT аналізу

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>1. Регіон багатий на природні ресурси, що створює великий потенціал для розвитку промисловості та залучення інвестицій в цей сектор.</p> <p>2. Сприятливе середовище для малого та середнього бізнесу має потенціал створення нових робочих місць та підтримує економічний розвиток області.</p> <p>3. Наявність вільних земельних ділянок для створення індустріальних, технологічних та інноваційних парків робить область привабливою для інвесторів.</p> <p>4. Значний потенціал та позитивна динаміка в розвитку відновлювальної енергетики надають області конкурентні переваги у промислових та приватних секторах.</p> <p>5. Розташування області в безпосередній близькості до ключових міжнародних транспортних коридорів забезпечує зручний доступ до ринків та підтримує експортно-імпортні відносини.</p> <p>6. Розгалужена мережа автодоріг та висока туристична привабливість області створюють унікальні можливості для розвитку туристичного сектору та пов'язаних інфраструктур.</p> <p>7. Розвинена система освіти та науковий потенціал області створюють базу для інновацій та високотехнологічних індустрій.</p> <p>8. Високий рівень освіченості населення сприяє створенню висококваліфікованої робочої сили.</p>	<p>1. Низька конкурентоспроможність готової продукції.</p> <p>2. Низький рівень ділової активності; високий інфляційний рівень.</p> <p>3. Великий відтік робочої сили та висока трудова міграція зумовлюють скорочення населення та втрату кваліфікованих кадрів за межі області.</p> <p>4. Використання застарілих технологій.</p> <p>5. Низький рівень інформаційного забезпечення з питань інвестиційної політики.</p> <p>6. Велика кількість конкурентів.</p> <p>7. Низький рівень державної підтримки.</p> <p>8. Обмеженість джерел фінансування.</p> <p>9. Відсутність чіткої стратегії економічного розвитку країни.</p>

<p style="text-align: center;">МОЖЛИВОСТІ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сприяння активнішому використанню прикладних наукових досліджень і впровадженню інновацій у всі сектори економіки області. 2. Розширення зовнішньоекономічних відносин з країнами ЄС для стимулювання економічного розвитку області. 3. Залучення міжнародної технічної допомоги та розширення транскордонного співробітництва для підтримки розвитку області. 4. Сприяння розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема ІТ-сектору. 5. Стимулювання росту іноземного туризму та розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури. 6. Активізація виробництва, спрямованого на експорт та імпортозаміщення. 7. Залучення іноземних інвестицій, зокрема з країн-членів ЄС, для підтримки розвитку економіки області. 8. Підвищення енергоефективності у виробництві, розвиток відновлювальної енергетики 9. Створення індустріальних, технологічних та інноваційних парків. 	<p style="text-align: center;">ЗАГРОЗИ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нестабільність та недосконалість податкової та економічної політики. 2. Нестабільність політичної системи. 3. Відсутність ефективного правового захисту інвесторів від боржників. 4. Низький рівень розвитку транспортної інфраструктури. 5. Високий рівень втрат інвестицій. 6. Торговельні обмеження для продукції вітчизняного виробництва з боку основних міжнародних партнерів. 7. Зниження темпів розвитку малого і середнього підприємництва 8. Зниження купівельної спроможності населення. 9. Низький рівень інвестиційної привабливості підприємств. 10. Низький рівень безпеки через воєнні дії.

SWOT-аналіз підкреслив, що Івано-Франківській області важливо працювати над поліпшенням інвестиційного клімату.

Слід зазначити, що удосконалення інвестиційного клімату в області вимагатиме вирішення різноманітних завдань, пов'язаних із складністю

економічного потенціалу області та численними перешкодами в економічній, політичній, соціальній та законодавчій сферах. Подальше зближення України та ЄС та покращення інвестиційного середовища можуть стимулювати залучення зовнішніх інвестицій в економіку Івано-Франківщини. Регіон володіє численними сильними сторонами, такими як інвестиційна привабливість, наявність промислової інфраструктури для створення індустріальних, технологічних та інноваційних парків, а також наявність трудових та природних ресурсів.

Туристичний та рекреаційний потенціал Івано-Франківщини, а також збережені національні, релігійні та культурні традиції створюють можливості для розвитку різних видів туризму. Розвинута промислова інфраструктура, у поєднанні з кваліфікованими трудовими ресурсами, може сприяти подальшому розвитку бізнес-клімату в Україні. Наявність відновлювальних та альтернативних джерел енергії стає ще однією сильною стороною регіону.

Близьке розташування до кордонів ЄС разом із сприятливим середовищем для розвитку малого та середнього бізнесу створює перевагу регіону в умовах активізації транскордонного співробітництва. Розвинена транспортна інфраструктура, включаючи залізниці, автомобільні дороги та аеропорт, робить Івано-Франківщину вагомим учасником національного транспортного комплексу.

Аналіз сучасного стану соціально-економічного розвитку регіону виокремив численні виклики. Низька ефективність виробництва, проблеми в сільському господарстві є серйозними питаннями, які вимагають уваги та стратегічних рішень. Демографічні проблеми, такі як старіння населення та трудова міграція, впливають на соціальний і економічний ландшафт регіону.

Поглиблення спеціалізації на виробництві товарів з низькою доданою вартістю, диспропорції в розвитку територій та інші ризики можуть обмежити розвиток регіону та створити труднощі для привертання інвестицій та реалізації інноваційних проектів. Покращення інвестиційного

клімату для Івано-Франківської області визначається багатограним підходом, спрямованим на стимулювання ефективного розвитку регіону і покращення інвестиційної привабливості області.

Таблиця 2.9 - Заходи, засновані на SWOT-аналізі

SO	<p>Заходи, які необхідно провести, щоб використовувати сильні сторони для збільшення можливостей області:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Використання природних ресурсів для розвитку високотехнологічних та промислових секторів економіки. • Залучення міжнародної технічної допомоги для підтримки розвитку та інновацій. • Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій для стимулювання росту економіки. • Залучення іноземних інвестицій, зокрема з країн-членів ЄС, для розвитку відновлювальної енергетики. • Стимулювання іноземного туризму та розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури.
ST	<p>Заходи, які використовують сильні сторони області, щоб уникнути загроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розробка ефективної податкової та економічної політики. • Співпраця з міжнародними партнерами. • Встановлення ефективного правового захисту інвесторів для покращення довіри та зменшення ризиків втрат інвестицій. • Впровадження міжнародних стандартів щодо транспортної інфраструктури.
WO	<p>Заходи, які необхідно провести, долаючи слабкі сторони і використовуючи представлені можливості:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Впровадження прикладних наукових досліджень та інновацій для підвищення конкурентоспроможності готової продукції. • Розширення зовнішньоекономічних відносин з країнами ЄС для зменшення впливу високого рівня інфляції. • Залучення технічної допомоги та транскордонного співробітництва для зменшення відтоку робочої сили та підтримки населення.
WT	<p>Заходи, які мінімізують слабкі сторони для запобігання загроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розвиток стратегії економічного розвитку для покращення конкурентоспроможності підприємств у умовах торговельних обмежень. • Укріплення безпеки та підтримка економічного розвитку в умовах воєнних дій.

Основні завдання включають ефективне використання природно-ресурсного потенціалу, технічну модернізацію та впровадження сучасних технологічних процесів у гірничо-хімічній, нафтогазовій та деревообробній промисловості, а також забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону.

Важливим аспектом є покращення екологічної ситуації в регіоні та максимальне використання сприятливого транспортно-географічного положення Івано-Франківської області. Інноваційний варіант розвитку пов'язаний з широкою модернізацією промисловості, сільського господарства, транспорту та зв'язку, інтеграцією з інноваційним та науково-освітнім комплексом регіону, що вимагає максимального використання різноманітних ресурсів.

Інноваційна економіка, яка відзначається готовністю до конкуренції та освоєння нових ринків, стає ключовим фактором розвитку. Важливо акцентувати увагу на впровадженні технологічних нововведень та конкурентоспроможній продукції.

Реалізація інноваційної програми є складним завданням, особливо враховуючи технічний та технологічний рівень промислових підприємств області. Вона вимагає ініціативи та організаційних зусиль, а також активної промислової політики з боку держави, спрямованої на кардинальні зміни у внутрішньогалузевій та міжгалузевій структурі промислового виробництва.

У контексті інвестиційного клімату важливо розглядати створення нової податкової системи, що стимулює оновлення виробничого апарату та експорт кінцевої продукції, а також захист вітчизняного ринку. Галузева трансформація передбачає підвищення частки невиробничої сфери, зокрема ринкової інфраструктури, освіти, науки та здоров'я, для досягнення постіндустріального розвитку.

Зазначимо, що інноваційний варіант розвитку промислового комплексу області можливий через інтеграцію з інноваційними технопарками та створення сприятливих умов для розвитку інноваційного бізнесу. В цілому, реалізація цих

стратегічних напрямків визначається необхідністю активної співпраці між владою, бізнес-середовищем та науково-освітнім сектором з метою забезпечення стійкого та інноваційного розвитку області.

Висновки до розділу 2

Аналіз та оцінка інвестиційної привабливості Івано-Франківської області свідчать про поступове покращення показників загальноекономічного розвитку. Це відображається у позитивній динаміці валового регіонального продукту та зростанні частки області в структурі ВВП України. Основні галузі діяльності в регіоні - промисловість, торгівля та сільське господарство.

Аналіз промислового потенціалу свідчить, що Івано-Франківська область виявляє вищий обсяг промислової діяльності порівняно з іншими західними областями. Однак необхідно врахувати потребу в чіткій промисловій спеціалізації.

Щодо сільського господарства, важливо базувати його подальший розвиток на впровадженні переробки сільськогосподарської сировини, використанні ресурсозберігаючих технологій та розвитку спеціалізації.

Зафіксовано збільшення частки ІТ-сектору в економічній діяльності області. Науковий потенціал та науково-освітня інфраструктура є сильними сторонами, проте недостатній обсяг капіталовкладень потребує уваги.

Пріоритетні галузі для іноземних інвесторів в Івано-Франківській області - промисловість, сільське господарство, оптова та роздрібна торгівля. Загальна оцінка інвестиційної привабливості області є середньою. Прогноз показує можливість падіння рівня привабливості, що вимагає розробки шляхів підвищення цього показника.

Аналітична оцінка інвестиційного клімату Івано-Франківської області показала, що наразі для зростання економіки недостатньо власних внутрішніх фінансових джерел. Практично всі показники інвестиційної діяльності показали низький рівень інвестиційного клімату. Серед знапрямів підвищення

інвестиційного клімату в області з урахуванням ситуації, що склалася на даний час, та збільшення іноземних інвестиційних доцільно обрати інноваційний напрям розвитку, який можливий через інтеграцію з інноваційними технопарками та створенням сприятливих умов для розвитку інноваційного бізнесу. В цілому, реалізація цього напрямку визначається необхідністю активної співпраці між владою, бізнес-середовищем та науково-освітнім сектором з метою забезпечення стійкого та інноваційного розвитку області.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1. Приоритетні напрями покращення інвестиційного клімату в Україні

Покращення інвестиційного клімату в Україні є важливим для кількох ключових аспектів. Економічне зростання залежить від інвестицій, які є важливим джерелом капіталу для розвитку бізнесу та нових проєктів. Інвестиції сприяють створенню нових робочих місць, розширенню виробництва, підвищенню рівня виробництва та покращенню конкурентоспроможності національної економіки.

Залучення технологій та інновацій нерозривно пов'язане з інвестиціями, що сприяє модернізації виробництва, підвищенню якості продукції та розвитку високотехнологічних галузей. Покращений інвестиційний клімат залучає іноземних інвесторів та партнерів, сприяючи розвитку зовнішньоекономічних відносин, обміну технологіями та знаннями, та підвищує привабливість країни для міжнародних бізнес-спільнот.

Інвестиції стимулюють розвиток підприємств, що призводить до створення нових робочих місць, зменшуючи безробіття та підвищуючи рівень життя населення. Фінансова стійкість країни також залежить від інвестицій, які забезпечують додаткові ресурси для розвитку та модернізації інфраструктури, освіти та охорони здоров'я.

Як відомо, привабливість України в міжнародному економічному просторі, особливо у сфері залучення та впровадження інвестицій (приватних, державних, іноземних), за 2022 р. значним чином погіршилась. Нестабільна економічна ситуація, пандемія коронавірусу, воєнний стан в країні, відсутність чіткого інституту страхування інвестиційних ризиків не можуть надати потенційним інвесторам упевненості в упровадженні інвестиційних проєктів.

Повномасштабна військова агресія росії проти України продовжує очолювати перелік чинників негативного впливу на інвестиційний клімат, на другому місці опинились атаки на українську енергосистему, а на третьому – корупція. У сучасних умовах Україна постала перед об'єктивною необхідністю потужного, швидкого та надійного нарощення інвестиційного процесу в усіх сферах правових відносин. Поліпшення інвестиційного клімату для входження України до групи країн – світових лідерів визначено однією зі стратегічних цілей розвитку країни.

Рисунок 3.1 - Результати експертного дослідження, проведеного Європейською Бізнес Асоціацією.

Результати останнього експертного дослідження, проведеного Європейською Бізнес Асоціацією, вказують на певне покращення

інвестиційного клімату, але його стан залишається найнижчим серед всіх компонентів Індексу. На базі експертних оцінок інвестиційний клімат вважається скоріше несприятливим, хоча за півроку спостерігається певне зменшення цього відсотку з 53% до 37%. Динаміка інвестиційного клімату за останні півроку дещо покращилася. Хоча 45% респондентів спостерігають негативні зміни, 33% вважають, що діловий клімат залишився сталим, а 22% повідомляють про його поліпшення.

Щодо прогнозів, 32% респондентів очікують подальшого погіршення інвестиційного клімату, 46% вважають, що ситуація залишиться без значних змін, і лише 22% сподіваються на поліпшення інвестиційного клімату, 99% компаній Асоціації планують залишатися на ринку України, а 63% планують інвестувати в Україну навіть під час війни. Тільки 17% респондентів вважають, що вхід нових інвесторів буде вигідним для України.

Бізнес-лідери акцентуючи увагу на підтримці власного бізнесу, зарплаті, податках, сталому розвитку, диджиталі, внутрішніх процесах, енергоефективності та логістиці. Найбільш популярними галузями для інвестицій залишаються агро, ІТ, фармацевція, транспорт та FMCG, а також з'являються інвестори, зацікавлені в військовій та оборонній сферах.

Повномасштабна військова агресія росії продовжує бути основним фактором негативного впливу на інвестиційний клімат, з атаками на енергосистему та корупцією на другому та третьому місцях відповідно. Серед позитивних змін бізнес-лідери виділяють надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, скасування мит і квот на український експорт, а також "транспортний безвіз" із ЄС.

Державна інвестиційна політика є системною та цілеспрямованою діяльністю спеціально вповноважених органів державної влади, якій притаманна системність і спрямованість на створення та реалізацію спеціального алгоритму заходів щодо розвитку інвестиційного ринку чи окремих його сегментів за допомогою формування відповідного за змістом нормативно-правового забезпечення інвестиційних відносин, застосування

необхідних засобів їх державного регулювання та безпосередньої участі держави як суб'єкта цих відносин.

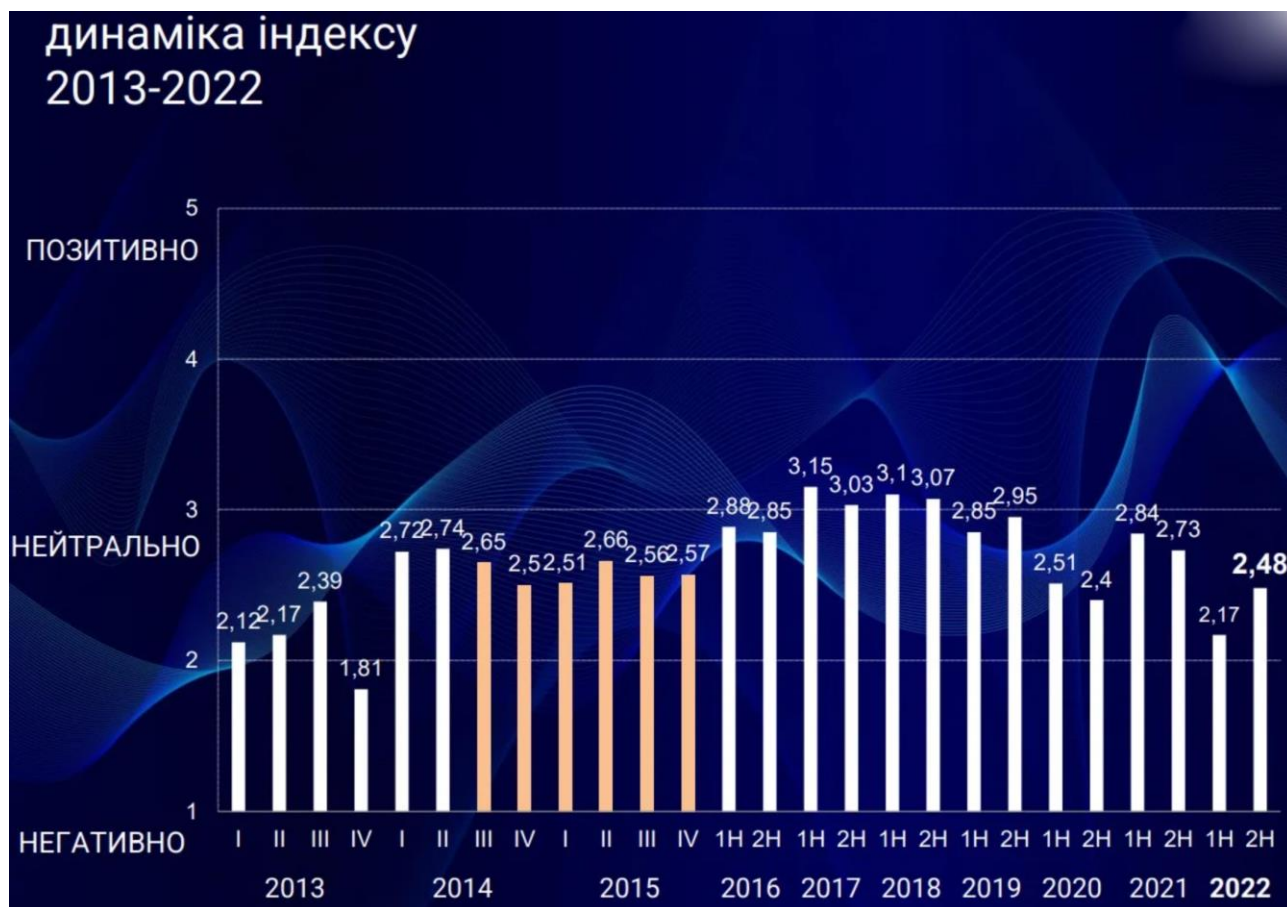

Рисунок 3.2 – Динаміка індексу інвестиційної привабливості України 2013-2022 роки.

У 2021 р. Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) у рамках Програми конкурентоспроможної економіки в Україні розробило Національну стратегію збільшення прямих іноземних інвестицій в Україну. Дослідженням встановлено, що Україна поступається конкурентам майже за всіма показниками, причому найбільшими проблемами є корупція, ненадійна судова влада, слабе управління та середовище ведення бізнесу, висока вартість фінансування, адміністрування податків і відсутність макроекономічної стабільності. Також виділяються кілька потенційних переваг, серед яких,

зокрема, наявність освіченого та кваліфікованого населення, що робить український ринок праці конкурентоспроможним серед країн-конкурентів; порівняно невелика вартість найму працівника на ринку праці.

Ключовими напрямами законодавчих реформ, пов'язаних із прямими іноземними інвестиціями, є наближення українського законодавства в окремих галузях до законодавства ЄС, імплементація угод Світової організації торгівлі (СОТ), розвиток капіталу й організованих товарних ринків (включаючи створення інтегрованого центру для капіталів і товарних ринків), цифровізація адміністративних послуг, надання податкових і митних стимулів для індустріальних парків і створення фондів. З метою стимулювання залучення в економіку України стратегічних інвесторів, підвищення інвестиційної привабливості України, створення нових високооплачуваних робочих місць, а також зростання конкурентоспроможності економіки через запровадження державної підтримки великих інвестиційних проєктів ухвалено Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» у сферах переробної промисловості, добування з метою подальшої переробки та збагачення корисних копалин, поводження з відходами, транспорту, складського господарства, логістики, освіти, наукової та науково-технічної діяльності, охорони здоров'я, туризму. Державна підтримка може надаватися інвестору у формі податкових і митних пільг, забезпечення переважного права землекористування земельною ділянкою державної або комунальної власності, будівництва коштом державного, місцевих бюджетів об'єктів суміжної інфраструктури для реалізації інвестиційного проєкту. Ще одним механізмом залучення інвестицій є індустріальні парки – це потенційні промислові майданчики для релокації компаній з інших країн із метою диверсифікації ланцюгів поставок, що вирішують питання скорочення часу до початку роботи (Timeto-Market) компаній, беручи до уваги час, необхідний для пошуку оптимальної локації, початку будівництва та введення об'єктів в експлуатацію. Верховною Радою України 21 червня 2022 р. ухвалені закони України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення

сприятливих умов для залучення масштабних інвестицій у промислове виробництво» та «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо створення сприятливих умов для залучення масштабних інвестицій у промислове виробництво». 99% компаній Європейської бізнес-асоціації (ЕВА) планують продовжувати працювати на ринку України у 2023 р., а 63% збираються інвестувати в Україну навіть у воєнний час. Водночас тільки 17% вважають, що новим інвесторам буде вигідно заходити в Україну. Найбільш популярними галузями для інвестицій залишаються агросектор, ІТ, фарма, транспорт. З'являються підприємці, що мають плани інвестувати у військову/оборонну сферу. Основними джерелами залучення інвестицій у національну економіку є власні кошти юридичних осіб, бюджетні інвестиції (коштом державного та місцевих бюджетів), кредитно-інвестиційна діяльність комерційних банків, іноземні інвестиції, розвиток вільних економічних зон, роздержавлення та приватизація державної власності, розвиток фондового ринку, кошти населення тощо.

Найбільш актуальними засобами відновлення інвестиційної привабливості для України в час війни є інститут страхування інвестицій від військових ризиків і програми державно-приватного партнерства.

3.2. Основні напрями та шляхи покращення інвестиційного клімату Івано-Франківської області

На регіональному та національному рівнях проводяться заходи, спрямовані на створення та покращення сприятливого інвестиційного клімату. Ці заходи дозволяють створити привабливі та вигідні умови для залучення інвесторів, як закордонних, так і вітчизняних.

Державне регулювання інвестиційної діяльності має значний прямиий і опосередкований вплив на процеси формування інвестиційного клімату регіонів. До прямих методів належать нормативно-правові та адміністративно-організаційні методи, такі як: розробка законодавчих актів, що регулюють

інвестиційну діяльність; впровадження антимонопольних заходів; контроль приватизації державних об'єктів власності; стандартизація та нормування; забезпечення захисту інвестицій тощо. Бюджетно-податкова, грошово-кредитна, інноваційна, амортизаційна політика, регулювання фондового ринку тощо є прикладами непрямого регулювання інвестиційної діяльності.

Визначення найважливіших соціальних, економічних та інших цілей і завдань під час створення системи державного регулювання також є необхідним. Ці цілі включають соціальні орієнтири, основні пропорції та структурні зміни, а також найефективнішу соціально-економічну політику, яка допомагає їхній реалізації.

Для підвищення інвестиційного клімату Івано-Франківської області необхідно використовувати універсальні принципи (рис. 3.3).

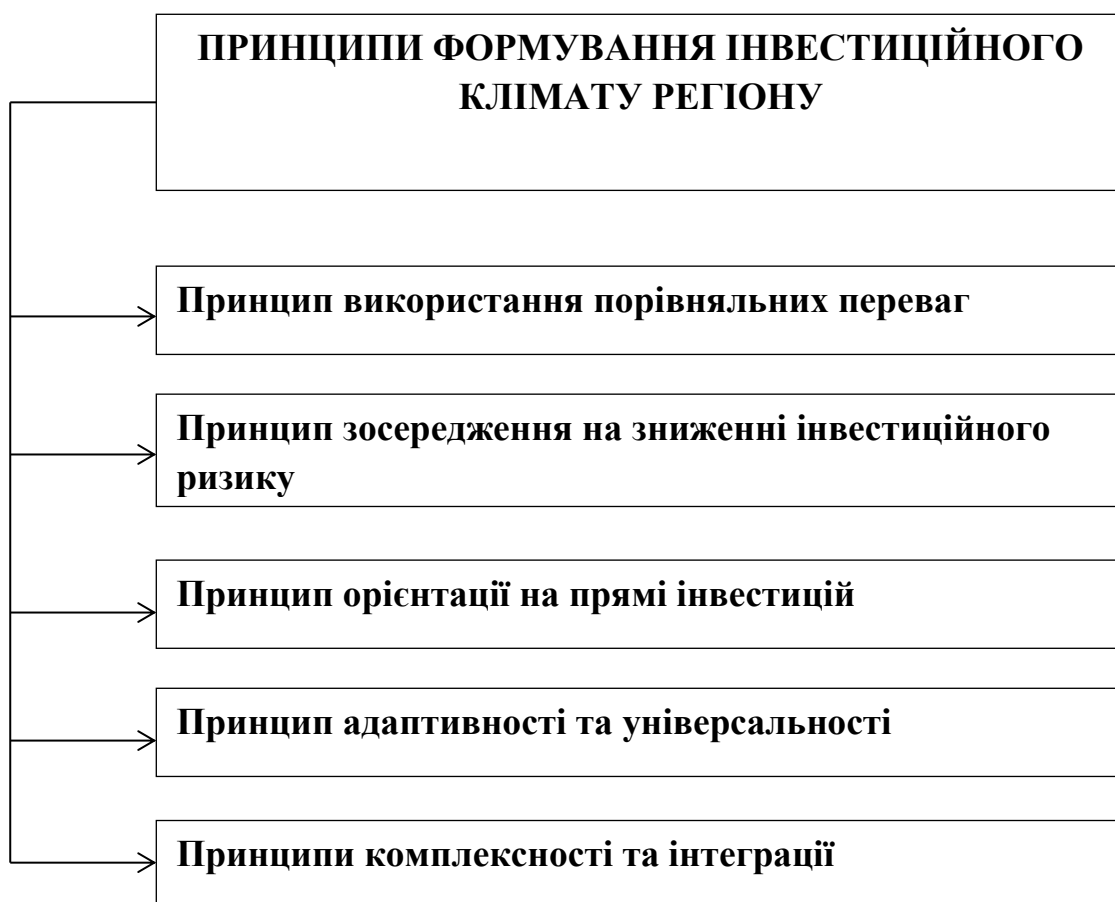

Рисунок 3.3. – Принципи формування інвестиційного клімату регіону

Стратегія мінімізації інвестиційних ризиків є найбільш ефективною та найменш затратною, коли мова йде про стратегію максимізації інвестиційного потенціалу регіону. Таким чином, цей механізм, може підвищити інвестиційний клімат регіону.

Для часткового вирішення проблем технологічного оновлення виробництва та збільшення обсягів діяльності прями інвестиції є важливим джерелом задоволення інвестиційних потреб регіону. Вони сприяють розвитку ринкових відносин і сприяють включенню регіональної економіки в глобальний економічний ланцюжок. Таким чином, щоб підвищити інвестиційний клімат регіону для інвестицій, стратегічні плани повинні включати пріоритет прямих іноземних інвестицій.

Універсальність і адаптивність передбачають адаптацію універсальних інструментів для підвищення інвестиційного клімату до особливостей Івано-Франківської області, включаючи природні, географічні, виробничі та організаційно-управлінські фактори.

Оскільки підвищення інвестиційного клімату окремого регіону неможливе без економічного зростання всіх областей та України в цілому, необхідно враховувати загальнонаціональні пріоритети, які виражаються в принципах інтегрованості та комплексності. Це означає, що, крім специфічних інвестиційних цілей і завдань, шляхи та напрями підвищення інвестиційної привабливості регіону повинні враховувати загальнонаціональні пріоритети. З іншого боку, значні розбіжності в регіональному економічному розвитку призводять до зростання інвестиційного ризику в країні та призводять до відтоку інвестиційного капіталу.

Економіка регіону стикається з безпрецедентним викликом з 24.02.2022. Військова загроза або заблокований доступ до ринків збуту чи сировини призвели до тимчасового припинення роботи багатьох компаній. З цієї причини структура економіки в цілому та система міжгалузевих зв'язків значно змінилася. Більшість секторів економіки регіону зазнали втрат або прямо, або опосередковано.

За даними Державної служби статистики України, реальний валовий регіональний продукт зменшується, але економіка регіону адаптується до війни. Тим не менш, через зниження купівельної спроможності, втрату роботи, високу міграцію за кордон і велику кількість внутрішньо переміщених осіб приватне споживання та інвестиції залишаються низькими. Через значні руйнування виробничих комплексів на сході країни, які також відчуває наш регіон, промисловий комплекс стикається з серйозними проблемами, включаючи проблеми з логістикою та ланцюгами постачання сировини. На економіку також впливають логістичні проблеми та перебої з енергопостачанням.

Регіональна промислова політика спрямована на збереження та ефективну реалізацію виробничого потенціалу підприємств регіону, адаптацію структури виробництва до вимог військового часу, ефективне відновлення діяльності переміщених підприємств і розширення мережі індустріальних парків як основних місць залучення інвестиційних ресурсів і створення нових робочих місць. Індекс промислової продукції за січень-вересень 2022 року становив 74,3% за наявними статистичними даними. У структурі промислового виробництва за видами діяльності та обсягом реалізованої продукції: добувна і розроблення кар'єрів становлять 13,7%, переробна промисловість 45,1%, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря 40,4%.

Галузь хімічних речовин і хімічної продукції зазнала значного спаду виробництва. Випуск продукції за окремими видами знизився на 40,0-90,0 % через режим простою на основних підприємствах галузі. Хімічна продукція та хімічні речовини зазнали значного спаду виробництва. Зменшилася кількість виробів у легкій промисловості та машинобудуванні. Зростання цін на сировину та матеріали, військові дії та планові та аварійні вимкнення електроенергії вплинули на роботу підприємств промислового комплексу.

Створення індустріального парку «Бурштин» площею 20,45 га є перспективним напрямком для залучення інвестицій у район. Обласна військова адміністрація Івано-Франківської області підтримує проект для

включення до Реєстру індустріальних (промислових) парків. Затверджена концепція передбачає створення близько 1200 нових робочих місць на території Бурштинської міської територіальної громади. У процесі переміщення бізнесу, в регіон перемістилося 66 підприємств різних форм власності, з яких 47 відновили свою роботу на нових місцях.

Відновлення виробництва хімічної продукції (ТОВ «Карпатнафтохім»), модернізація виробничих потужностей та залучення інвестиційних ресурсів (ТОВ «ВО Карпати», ТОВ «Галвапно»), реалізація заходів щодо зменшення споживання енергоресурсів 11 (ТОВ «Уніплит», ТОВ «Інтелком»), відновлення функціонування релокованого бізнесу в області та створення мережі індустріальних парків можуть стати значними поштовхом для подальшого промислового розвитку області.

У Івано-Франківській області працює 107 промислових сонячних електростанцій (СЕС) загальною потужністю 240 МВт, які отримали ліцензію на виробництво та відпуск електроенергії за «зеленим» тарифом. З початку 2022 року в експлуатацію введено 7 СЕС потужністю 6 МВт. Крім того, в районі працюють ще 16 промислових електростанцій (СЕС), які мають загальну потужність 72 МВт. Ці СЕС постачають електроенергію різним об'єктам бюджетної сфери. Крім того, працюють біогазовий завод потужністю 1,2 мегават, біогазова станція з переробки сміття потужністю 0,66 мегават, перша черга вітрової електростанції (ВЕС) потужністю 0,6 мегават і п'ять міні-ГЕС потужністю 3,9 мегават. Крім того, приватне акціонерне товариство «Прикарпаттяобленерго» займає четверте місце в області за кількістю встановлених електростанцій (СЕС) і третє місце за потужністю (СЕС).

Економіка регіону значною мірою залежить від агропромислового комплексу. Він посідає друге місце за обсягами після промисловості та становить майже 13,0 % від регіональної валової доданої вартості. Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва за 2022 рік склав 96,2 % у порівнянні з попереднім роком. Місцеві підприємства харчової та переробної

промисловості в основному використовують продукцію аграрного сектору області як джерело сировини.

На економіку регіону, а також на ринок праці та трудові відносини негативно вплинула військова агресія російської федерації. Під час війни багато підприємств у регіоні припинили роботу, особливо в хімічній промисловості. Деякі підприємства зменшили обсяги виробництва, знизили попит на працівників і зменшили кількість вакансій. Тим не менш, зараз спостерігається позитивна тенденція щодо потреб роботодавців у працівниках.

Прямі іноземні інвестиції в економіку області склали 601,6 млн. дол., або 443,5 дол. на особу. За цей час країни ЄС інвестували в економіку регіону 359,6 млн. дол. США, що склало 59,8% загального обсягу інвестицій. Кіпр – 29,6%, Швейцарія – 27,3%, Данія – 17,4%, США – 6,5% і Італія – 6,3%. Це п'ять основних країн-інвесторів, які забезпечують понад 85,0% прямих інвестицій. Підприємства промисловості залишаються привабливими для іноземних інвесторів, куди спрямовано 368,4 млн. дол. США, що становить 61,2 відсотка загального обсягу.

Розвиток підприємництва та створення розвинутого підприємницького середовища є важливою частиною активізації процесів регіонального економічного зростання, оскільки це сприяє місцевим економічним ініціативам, активізує бізнес-процеси. У останні роки Івано-Франківська область була визнана однією з найкращих регіонів України для започаткування бізнесу, згідно з рейтингом «Regional Doing Business». На початок 2022 року на території області працювало 55,2 тис. підприємств, з них 7,8 тис. підприємств і 47,4 тис. фізичних осіб-підприємців. За розміром підприємств у регіоні суттєвих змін не було, і частка малих підприємств склала 95,6% (83,3% з яких є мікропідприємствами), середні – 4,3%, а великі – 1%. Таким чином, 99,9 % складають середні та малі підприємства. Підприємства становили 57 одиниць на 10 тис. осіб в області, з яких 55 були малими та 2 середніми.

За підсумками 2022 року обсяги експорту та імпорту товарів з регіону знизилися на 40,2% і 34,2%. Область торгувала товарами з партнерами зі 103

країн світу. Найбільший відсоток експортних поставок до країн Європейського Союзу становив 80,1% від загального обсягу. Їх обсяги скоротилися на 26,1%. Румунія складає 21,5 % експорту товарів області, а Польща 18,5 %, Італія 8,1 %, Чехія 5,1 % та Німеччина 4,8 %. Відвантаження до Туреччини на 8,0% і Молдови на 3,1% також були значними за обсягами. Деревина та вироби з деревини, пластмаси та полімерні матеріали, електричні машини, сіль, сірка, земля та каміння, органічні хімічні речовини, зернові культури, котли та машини були основними компонентами експорту.

Проведений аналіз сучасного стану соціально-економічного розвитку області дозволив виділити низку проблем, основними з яких є:

- скорочення обсягів промислового виробництва і реалізації продукції та послуг;
- низький рівень впровадження заходів з енергоефективності;
- обмеження використання електричної енергії;
- застарілі електромережі та відчутний дефіцит потужностей;
- неповна завантаженість виробничих потужностей;
- скорочення чисельності працівників;
- зменшення рівня інноваційної та інвестиційної активності суб'єктів господарської діяльності;
- низька ефективність виробництва, в основі якої лежить технічна застарілість та високий рівень зношеності основних засобів та недосконалі технології;
- погіршення стану зовнішньоекономічної діяльності (експорт-імпорт);
- обмеженість ринків збуту та споживання;
- висока трудова міграція населення, відтік працездатного населення та кваліфікованих кадрів за межі області, скорочення чисельності населення області;
- низький рівень офіційної зайнятості; наявність прихованого безробіття.

Зазначені проблеми сприяють визначенню шляхів покращення інвестиційного клімату в регіоні разом із розвитком регіонального інвестиційного ринку, а також підвищенню ефективності регіональних органів влади щодо залучення інвестицій.

Створення «єдиного інвестиційного вікна» для спрощення процесів отримання дозвільних документів, підвищення прозорості та ефективності державно-приватного партнерства, розширення співпраці з міжнародними організаціями та установами, надання іноземним інвесторам необхідної організаційної та інформаційної підтримки, і створення міжрегіональної співпраці.

Рисунок 3.4 – Основні компоненти формування інвестиційного клімату регіону

Розвиток Івано-Франківської області, ґрунтуючись на наявних ресурсах та поточному соціально-економічному стані, передбачає не лише збереження сучасних тенденцій, але й вимагає впровадження прогресивних структурних змін в регіональній економіці. Зосередження на інноваційних напрямках та поліпшення інвестиційного клімату стають важливими завданнями, оскільки це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності області як національному рівні та розбудові її сталого економічного потенціалу.

Механізми підвищення інвестиційного клімату в Івано-Франківській області вбудовані в "Стратегію розвитку Івано-Франківської області». Згідно з цим стратегічним документом визначені сценарії розвитку області до 2027 року, а також стратегічні, операційні цілі та завдання.

Основні стратегічні напрями розвитку області включають:

- Конкурентоспроможна економіка на засадах смарт-спеціалізації;
- Розвиток інфраструктури області;
- Створення комфортних та безпечних умов проживання на території Івано-Франківської області.

Пріоритетним компонентом стратегії Івано-Франківської області є розвиток конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації. Впровадження принципів смарт-спеціалізації сприяє створенню ресурсозберігаючої та низьковуглецевої економіки, підвищує рівень конкурентоспроможності на внутрішніх та зовнішніх ринках. Це сприяє оптимальному використанню внутрішнього потенціалу області та створенню сприятливих умов для інвесторів.

Забезпечення стратегії розвитку області передбачає основні напрями покращення інвестиційного клімату, що виступають передумовою для досягнення стратегічних цілей (рис. 3.5).

Рисунок 3.5. – Основні напрями покращення інвестиційного клімату Івано-Франківської області

Залучення інвестицій з метою стабілізації обсягів промислового виробництва та запуск нових виробництв, комплексна реалізація організаційних, правових та економічних заходів для стабілізації промислового розвитку області, сприяння структурним змінам у бізнес-середовищі через енергетичну модернізацію, реалізацію інвестиційних проєктів, розвиток індустріальних парків та подолання негативних наслідків, спричинених

військовою агресією російської федерації та адаптацію до роботи в умовах війни.

Розбудова екосистеми інновацій у Івано-Франківську, включаючи запуск компонентів на базі центру "Промприлад. Реновація", таких як організація роботи відкритої майстерні найбільшого інноваційного центру Західної України "Промприлад. Реновація" та реалізація проєкту "Нова економіка Івано-Франківська (НЕФ)" з підтримки нових кластерів інноваційної економічної діяльності.

Впровадження механізмів реалізації інноваційних галузевих та міжгалузевих пріоритетів, у тому числі через систему промоції на платформі 3S, та створення відповідних стимулів.

Сприяння розвитку середнього та малого (мікро-) підприємництва, створення умов для відкриття, ведення та зростання малого і середнього підприємництва, збільшення його внеску в соціально-економічний розвиток області та підтримки підприємницької ініціативи громадян через об'єднання зусиль органів виконавчої влади, місцевого самоврядування області, бізнесу та громадських об'єднань.

Сприяння зростанню залучених в економіку області іноземних інвестицій та валютних коштів за експорт шляхом впровадження заходів, спрямованих на формування позитивного міжнародного іміджу області, ефективне використання та нарощування інвестиційного й експортного потенціалу та створення сприятливого клімату для потенційних інвесторів та торговельних партнерів. Розвиток міжнародного та транскордонного співробітництва області, в тому числі розширення співпраці області з регіонами-партнерами та започаткування нового співробітництва з адміністративно-територіальними суб'єктами іноземних держав в галузі економіки, торгівлі, культури, туризму, екологічної безпеки, охорони здоров'я, науки й освіти та інших сферах. Оптимізація структури економіки Івано-Франківської області в напрямі інвестиційно-інноваційного розвитку є важливим напрямом і включає такі компоненти:

- формування та впровадження проектів та програм інноваційно-інвестиційного розвитку;
- створення бази інвестиційних пропозицій;
- підтримка інноваційних видів економічної діяльності, зокрема виготовлення високотехнологічної продукції;
- підвищення ефективності використання енергоресурсів;
- впровадження та розвиток альтернативної енергетики;
- розробка та підтримка проектів та програм, спрямованих на вирішення екологічних проблем;
- розвиток циркулярної економіки;
- розбудова інноваційної інфраструктури.

Отже, формування інвестиційного клімату Івано-Франківської області визначається необхідністю реалізації комплексних стратегій, спрямованих на сталий розвиток економіки та соціального прогресу. Залучення інвестицій стає ключовим фактором для створення сприятливого бізнес-середовища, розвитку інноваційних галузей та підвищення конкурентоспроможності області. Необхідно вдосконалювати правові та організаційні механізми, спрямовані на покращення інвестиційного клімату, розвивати інфраструктуру, підтримувати стартапи та створювати умови для сталого економічного зростання. Основна мета полягає в тому, щоб Івано-Франківська область стала привабливим регіоном для інвесторів, де ефективно використовуються ресурси та розвивається інноваційна економіка.

Висновки до розділу 3

Покращення інвестиційного клімату в Івано-Франківській області має вирішальне значення для низки важливих питань. Інвестиції є важливим ресурсом для розвитку бізнесу та початку нових проектів, і економічне зростання тісно пов'язане з цим. Інвестиції підвищують

конкурентоспроможність економіки, створюючи нові робочі місця, збільшуючи виробництво та підвищуючи рівень виробництва.

Для інвестиційного процесу залучення інновацій і технологій є важливим аспектом. Це сприяє вдосконаленню виробництва, підвищенню якості продукції та розвитку високотехнологічних секторів економіки. Покращений інвестиційний клімат в області сприяє розвитку зовнішньоекономічних відносин, обміну технологіями та знаннями, а також підвищує привабливість області для міжнародних бізнес-спільнот.

Визначено, що підвищення рівня інвестиційного клімату Івано-Франківської області, повинно базуватися на універсальних принципах: використання порівняльних переваг, орієнтації на зменшення інвестиційних ризиків, орієнтації на прямі інвестиції, універсальності та адаптивності, інтегрованості та комплексності.

Запропоновано варіанти оптимізації структури економіки Івано-Франківської області в напрямі інвестиційно-інноваційного розвитку, а саме: формування та впровадження проектів та програми інноваційно-інвестиційного розвитку; формування бази інвестиційних пропозицій; підтримка інноваційних видів економічної діяльності з виготовлення високотехнологічної продукції; підвищення ефективності використання енергоресурсів; впровадження та розвиток альтернативної енергетики; розробка та підтримка проектів та програм, спрямованих на вирішення екологічних проблем; розвиток циркулярної економіки; розбудова інноваційної інфраструктури.

Створення сприятливого інвестиційного клімату сприяє формуванню стабільного та прозорого економічного середовища, що є важливим для внутрішнього та зовнішнього бізнесу. Інвестиції можуть бути спрямовані на проекти зі сталого розвитку, такі як відновлювана енергія та екологічно чисті технології, сприяючи екологічній сталості. Отже, створення сприятливого інвестиційного клімату має важливе значення для розвитку країни, підвищення економічного рівня та покращення якості життя громадян. Проведений аналіз інвестиційного клімату виявив низку проблем Івано-Франківської області.

Виникає необхідність визначення напрямів та шляхів для їх подолання на основі підвищення інвестиційної привабливості області.

ВИСНОВКИ

В результаті проведених досліджень у магістерській роботі виявлено, що інвестиційний клімат є важливим фактором для соціально-економічного розвитку країни та Івано-Франківської області зокрема. Процеси інвестування відіграють ключову роль у відновленні основного капіталу, розвитку фінансового сектору та формуванні конкурентних переваг у сфері інфраструктури, сприяючи створенню сприятливого інвестиційного клімату.

Зазначено, що інвестиційна привабливість представляє собою комплексну оцінку об'єкта інвестування, що включає різні ознаки, характеристики, засоби та обмеження, і корелює із зацікавленістю інвесторів у мінімізації ризиків.

Виділено важливі фактори, що впливають на інвестиційний клімат області, та встановлено, що економічні чинники є ключовими серед них.

Визначено, що для аналізу інвестиційного клімату області можна використовувати інтегральний підхід, використовуючи комплекс показників, які охоплюють різні аспекти регіональної інвестиційної привабливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз інвестиційної діяльності в Україні. URL : <http://conferencekneu.wordpress.com/articles/2043/>.
2. Богдан Н.М. Оцінка інвестиційної привабливості регіону в контексті фінансового забезпечення регіонального розвитку /Науковий вісник Херсонського державного університету/ Випуск 29. Частина 2. 2018. С.43-57.
3. Борщевський В., Чемерис В., Хомюк Н., Люблін В. Фінансово-інвестиційний потенціал розвитку регіонів України та перспективи його нарощування в умовах сучасних викликів глобалізації. *financial and credit activity problems of theory and practice*, 2022. 4(45),С. 212–222.
4. Боярко І. М. Інвестиційний аналіз: навч. посіб. Київ, 2016. 400 с.
5. Ворона А. В. Інноваційна активність підприємств як перспектива розвитку національної економіки України. *Ефективна економіка*. 2020. № 3.
6. Венгуренко Т. Г. Оцінка вартості підприємства: сутність та значення. *Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України*. 2021. С. 80-82.
7. Ворсовський О. Л. Шляхи покращення інвестиційного клімату в Україні. *Економіка та держава*. 2021. № 12. С. 95–98.
8. Вакулич М. М. Методичні підходи до рейтингування інвестиційного клімату / М. М. Вакулич // *Європейський вектор економічного розвитку*. – 2015. - № 2. - С. 17-28.
9. Венгуренко Т. Г., Плахотнюк В. В. Аналіз інвестиційної привабливості України. /*Бізнесінформ*. № 4. 2020. С. 103-111.
10. Войнаренко М. П. Управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств : монографія / М. П. Войнаренко, І. Ю. Спіфанова. – Вінниця: ВНТУ, 2011. – 188 с.

11. Гобир І.Б., Буй Ю.В., Буй Л.В. Аналіз та тенденції розвитку інноваційної активності промислових підприємств у івано-франківській області. Приазовський економічний вісник. Випуск 2(31) 2022
12. Голеніщева Є. Ю. Особливості формування та реалізації державної інвестиційної політики в різних країнах світу // Вісн. Нац. ун-ту цивільного захисту України. 2016. Вип. 1. С. 115–122. Серія : Державне управління. С.115-122.
13. Головне управління статистики в Івано-Франківській області. URL: www.ifstat.gov.ua
14. Горшков М. А. Механізм управління інвестицій для об'єднаних територіальних громад. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 21-22. С. 161– 165
15. Гоцуляк Л. В. Інвестиційна політика розвинених країн в умовах становлення інноваційної економіки. Ефективна економіка, № 9, 2014. [Електронний ресурс]: URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3330>
16. Давиденко Н.М. Оцінка інвестиційної привабливості регіону в умовах сучасних викликів / Н. М. Давиденко // Економічний форум. - 2017. - № 2. - С. 86-93.
17. Денисенко М.П., Будякова О. Ю. Механізм державного управління інноваційної діяльності на регіональному рівні / Науковий вісник: Державне управління – №– 2018. – С. 34-47.
18. Закон України «Про інвестиційну діяльність» №1560-ХІІ від 18.09.1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
19. Закон України «Про режим іноземного інвестування», із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
20. Закон України «Про режим іноземного інвестування», із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

21. Інвестиційний менеджмент: методика розв'язання практичних завдань: навч. посіб. / Гуляєва Н. М., Вавдійчик І. М., за заг. ред. Н. М. Гуляєвої. Київ :Київ. нац. орг.-екон. ун-т, 2015. 220 с.
22. Кербікова, А. С., Копитько, А. О. Інвестиційна привабливість регіонів України. Актуальні проблеми економіки та управління в умовах системної кризи: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (с. 257-260). 27 листопада, 2021, Львів: Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП».
23. Крамаренко І. С. Формування та розвиток регіонального інвестиційного потенціалу в умовах структурних трансформацій економіки: теорія, методологія та практика. Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2021. 356 с.
24. Кужелев М. О., Плахотнюк В. В. Напрями оптимізації інвестиційного клімату в Україні. Економічний вісник університету. 2021. № 41. С. 119-126.
25. Корепанов Г. С. Статистичне оцінювання інвестиційної привабливості регіонів України: автореф. дис. ... канд. ек. наук: спец. 08.00.10 – «Статистика»: / Г.С. Корепанов; Національна академія статистики, обліку та аудиту. – Київ, 2015. – 22 с.
26. Кузьміна О., Ярошенко К. Інвестиційна привабливість України: оцінка та перспективні напрямки активізації. Економіка та суспільство, 2023. (49). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-38>
27. Ломачинська І. А. Концептуальні підходи до визначення сутності імпаکت-інвестицій. Бізнесінформ. 2020. № 2. С. 16–22.
28. Лещук Г. В. Систематизація підходів до оцінювання інвестиційної привабливості регіонів / Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 29. 2020. С93-98.
29. Лендел О. М. Іноземні інвестиції як фактор розвитку економіки держави. Ефективна економіка. 2016. № 9.

30. Лещук Г.В. Інвестиційна привабливість як домінанта розвитку інфраструктури регіону. Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 23. Частина 2. 2017. С. 144-147/
31. Литвинова В.В. Інвестиційна привабливість та інвестиційний клімат регіону. / Монографія. - М: Фінансовий університет, 2013. - 116 с.
32. Малахова Ю. А., Хобта, М. Гончар. Зарубіжний досвід стимулювання інвестиційної активності підприємств / ефективна економіка. № 2 . 2021.
33. Михайлів В.П. Інвестиційне законодавство: стан, проблеми, перспектив [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0015323-12/>
34. Науменко О. В. Напрями підвищення інвестиційної привабливості підприємства метою його розвитку / О. В. Науменко // Управління розвитком. – 2013. – № 21. – С. 21–23.
35. Напрями економічного зростання та інноваційного розвитку підприємства // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених 16 квітня 2021 р. – Кропивницький : РВЛ ЦНТУ, 2021. – 230 с.
36. Паливода К. В. Проблеми формування привабливого інвестиційного клімату як засобу подолання деструкцій в економіці України. Економіка та держава. 2018. № 3. С. 4-9.
37. Поліщук О. А. Інвестиційна привабливість регіону в умовах фінансової децентралізації. Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / голов. ред. М. М. Палінчак. 2021. 27№Ч. 2. С.40-43.
38. Панухник О.В. Війна та український бізнес. Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах. 2022. С. 32–34.
39. Ратушняк О. Г., Лялюк О. Г. Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності промислових підприємств України. Вісник Хмельницького національного університету. 2021 № 1. С. 123–126.

40. Сидор Г.В., Давидовська Г.І. Інвестиційна привабливість регіонів / Г.В. Сидор, Г.І. Давидовська // Сталий розвиток економіки економіка. – 2015. – № 2. – С. 184-189.
41. Сидор Г.В., Давидовська Г.І. Інвестиційна привабливість регіонів / Г.В. Сидор, Г.І. Давидовська // Сталий розвиток економіки економіка. – 2015. – № 2. – С. 184-189.
42. Синілова О. М. Вплив інновацій на вартість промислових підприємств України. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2021. № 10. С. 130–140. 5. Таран С. Ф. Методика аналізу та оцінки регіональних особливостей розвитку інноваційного підприємництва. Економіка та держава. 2021. № 1. С. 137–141. 6. Державна служба статистики України
43. Скоробогатова Н. Є. Impact-інвестування: світовий досвід та перспективи застосування в Україні / Скоробогатова Н. Є., Дорошенко О. С. // Економічний вісник НТУУ «КПІ» : збірник наукових праць. – 2022. – № 23. – С. 68-76.
44. Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки. – [Електронний ресурс]. <https://www.if.gov.ua/strategiya-rozvitku-ivano-frankivskoyi-oblasti>.
45. Січка І.І. Фактори впливу на інвестиційну привабливість туристичної та туристично-рекреаційної галузі України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 10. Ч. 2. С. 96–100.
46. Усов М. А. Сутність інвестиційної привабливості, як напрям залучення інвестиційних ресурсів. Ефективна економіка : електрон. наук. фахове вид. – 2018. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2018/153.pdf.
47. Шляхи відновлення інвестиційної активності в регіонах України в умовах економічної нестабільності. URL : <http://www.niss.gov.ua/articles/2053>
48. Штепенко К. П., Забурасва О. Ю. Аналіз прямих іноземних інвестицій в економіку України та передумови необхідності їх залучення. Ефективна

економіка. 2021. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/36.pdf

49. Чаплінський В. Р. Інноваційна активність в Україні, тенденції та перспективи розвитку. Ефективна економіка. 2020. № 12.

БІБЛОГРАФІЧНА ДОВІДКА

Тема магістерської роботи: «Дослідження інвестиційного клімату Івано-Франківської області»

Обсяг пояснювальної записки – 98 сторінки

Перелік графічного матеріалу:

1. Визначення сутності поняття «інвестиційний клімат»
2. Динаміка показників економічного розвитку Івано-Франківської області
3. Структура валової доданої вартості видів економічної діяльності Івано-Франківської області у 2021 році
4. Динаміка капітальних інвестицій та їх структура за видами активів.
5. Динаміка інноваційно-інвестиційної активності в Івано-Франківській області
6. Структура джерел фінансування інвестицій в Івано-Франківській області
7. Динаміка показників зовнішньо-економічної відкритості Івано-Франківської області
8. Темпи зміни імпорту та експорту товарів за 2021-2022 роки
9. Товарна структура експорту у Івано-Франківській області
10. Товарна структура імпорту у Івано-Франківській області
11. SWOT аналіз інвестиційного клімату області
- 12 Напрями покращення інвестиційного клімату Івано-Франківської області